

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Poročilo o razvoju trga elektronskih komunikacij za četrto četrtletje 2012

Ljubljana, februar 2013

Predmetno poročilo je informativne narave. Vsebuje podatke pridobljene skozi četrtletna zbiranja ali drugače zbrane podatke. Pri izračunih penetracije so uporabljeni podatki Statističnega urada Republike Slovenije, in sicer za število gospodinjstev podatek iz popisa prebivalstva leta 2002, ter za število prebivalcev uradno objavljeni podatki po posameznih obdobjih. Vsa neskladja s podatki iz predhodno objavljenih poročil so posledica popravkov podatkov, ki so jih posredovali operaterji. Zaradi naknadnih popravkov so možna odstopanja od že predhodno objavljenih podatkov. Analize, ki v tem poročilu niso vključene, so lahko vključene v naslednjem ali drugih poročilih Agencije. Agencija si pridružuje pravico odločanja o vsebini svojih poročil.

Kazalo

Uvod	3
1. Trg fiksne telefonije	7
2. Trg mobilne telefonije	15
3. Širokopasovni dostop do interneta	27
4. Televizija	39
5. Konvergenca storitev	44
6. Medoperaterski širokopasovni dostop	46
Kazalo grafov	50

Uvod

Četrto četrtletje 2012 je zaznamovalo sprejetje novega Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. l. RS, št. 109/2012; v nadaljevanju: ZEKom-1)¹, ki je bil v Uradnem listu RS objavljen dne 31.12.2012 in je začel veljati s 15.1.2013. Novi ZEKom-1 je v poglavja, ki se nanašajo na trg elektronskih komunikacij, uvedel precej sprememb. V poglavju »Zagotavljanje konkurence« se je spremenil dosednji koncept urejanja konkurence. Namreč, poleg določb o obveznostih operaterjev s pomembno tržno močjo dodane tudi določbe simetrične regulacije, ki jo lahko agencija ob izpolnjevanju predpisanih pogojev naloži vsem operaterjem in ne le operaterjem s pomembno tržno močjo. Kot take so dodane določbe o medomrežnem povezovanju in operatorskem dostopu ter določbe o skupni uporabi. Uvedena je tudi nova podrobnejša določba o skupni uporabi napeljave v stavbah. Skladno z določili novega ZEKom-1 je poudarjeno tudi načelo neodvisnosti nacionalnega regulativnega organa.

V poglavju o »Pravicah uporabnikov« ZEKom-1 v primerjavi s prej veljavnim zakonom natančneje in obširneje določa minimalen nabor sestavin, ki jih mora vsebovati vsaka naročniška pogodba, ki jo z operaterjem sklepa potrošnik (oz. drug končni uporabnik, če ta tako zahteva). Poleg tega je uporabniku, ki je ob sklenitvi naročniškega razmerja prejel terminalsko opremo po akcijski ceni, dana možnost, da v primeru odstopa od naročniške pogodbe zaradi spremenjenih pogojev na strani operaterja, sam izbere, ali bo operaterju povrnil znesek, ki ustreza sorazmernemu delu celotne vrednosti prejete terminalske opreme, ali pa bo vrnil prejeto terminalsko opremo v stanju, v kakršnem mu je bila izročena, in plačal uporabnino za čas uporabe terminalske opreme, operater pa mu bo vrnil kupnino. Naročniku, ki želi izkoristiti odstopno upravičenje, lahko operater v zameno ponudi, da ohrani naročniško razmerje v veljavi pod pogoji, določenimi v obstoječi pogodbi. Določeno je tudi maksimalno začetno obdobje vezave pri sklepanju naročniških pogodb. V zvezi s prenosljivostjo številok oz. omogočanjem zamenjave izvajalca storitev je določena zahteva, da mora biti v vsakem primeru prenesena številka aktivirana v enem delovnem dnevu šteto od trenutka, ko operater, h kateremu bo številka prenesena, prejme podpisano pogodbo o prenosu številke k drugemu operaterju. Določbe o preglednosti in zagotavljanju informacij so dopolnjene. Zaradi doseganja minimalne ravni kakovosti storitev je agenciji podeljena pristojnost, da z odločbo naloži operaterjem javnih komunikacijskih omrežij minimalne zahteve glede kakovosti storitev. Med številke za klice v sili, do katerih morajo operaterji zagotoviti dostop, je uvrščena tudi enotna evropska telefonska številka za prijavo pogrešanih otrok 116 000. Po novem je jasneje določeno, da se pravica do ugovora in spora, ki posledično lahko privede do reševanja uporabniškega spora pred agencijo, nanaša na vsako odločitev ali ravnanje operaterja v zvezi s pravicami in obveznostmi, ki jih določajo ta zakon in na njegovi podlagi izdani predpisi, ter pogodbe o zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij oz. storitev.

V prvi polovici meseca decembra 2012 je direktor agencije, Franc Dolenc, postal podpredsednik združenja evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije (BEREC). BEREC združuje vse regulatorje telekomunikacij držav članic Evropske unije in ima ključno vlogo pri krepitvi enotnega telekomunikacijskega trga ter usklajevanju ureditve tega sektorja po vsej Evropi. Gospod Franc Dolenc je bil na mesto podpredsednika BEREC izvoljen z glasovi vseh članic združenja.

¹ http://www.uradni-list.si/1?year=%3Fyear%3D2012&edition=2012109&number=109&search_submit=I%C5%A1%C4%8Di

Agencija je na svojih spletnih straneh dne 20.12.2012 objavila vabilo na javni posvet z operaterji o posredovanju podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij v Sloveniji za leto 2013², ki je potekal 10.1.2013 v prostorih agencije. Glavni namen posveta je bil predstaviti nadgradnjo ter dopolnitve elektronskega vprašalnika za četrtletno zbiranje podatkov in spremembe, ki jih na področju zbiranja podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij prinesel novi Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom – 1).

Dne 21.11.2012 je bila na spletni strani agencije objavljena tudi analiza upoštevne trga 1 »Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za rezidenčne in poslovne uporabnike (maloprodajni trg)« s predlaganimi ukrepi³. Agencija je zainteresirano javnosti pozvala, naj nanjo poda svoje pripombe oz. morebitne predloge do 21.12.2012. Do roka sta mnenja in pripombe podali družbi Telekom Slovenije d.d. in T-2 d.o.o.

Nadalje je agencija na svojih spletnih straneh dne 3.12.2012 objavila še vabilo Evropske komisije na uvodni sestanek Foruma za tehnično implementacijo ločene prodaje storitev gostovanja⁴. Evropska komisija je v sodelovanju z BEREC organizirala sestanek Foruma 7.12.2012 v Bruslju, na katerega so bili vabljeni mobilni operaterji, dobavitelji opreme, potrošniške organizacije in evropski organi za standardizacijo. Nova Uredba 531/2012/EC o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v EU (OJ L 172/10, 30.6.2012) uvaja strukturne ukrepe, katerih cilj je povečanje konkurence na trgu gostovanja znotraj Evropske unije. Še posebej se uvaja obveznost operaterjev, da svojim strankam od 1.7.2014 omogočijo ločen nakup storitev gostovanja, s čimer bo povečana možnost izbire potrošnikov in njihova ozaveščenost glede cen gostovanja.

V novembru in decembru 2012 je agencija s pomočjo zunanega izvajalca izvedla raziskavo o mesečnih izdatkih, ki so jih gospodinjstva namenila za storitve elektronskih komunikacij v oktobru 2012 in je dosegljiva na spletni strani agencije⁵. Raziskava med drugim kaže, da uporabniki za storitve elektronskih komunikacij porabijo iz leta v leto več. Mesečni stroški gospodinjstev za tovrstne storitve (brez stroškov mobilne telefonije) so tako v letu 2012 v povprečju znašali 46 EUR, kar je 3 EUR več kot pred dvema letoma. Stroški večini (74%) ne predstavljajo razlog za prekinitve naročniškega razmerja za elektronske storitve (internet, televizije, telefonijo), a kljub temu se v času povečuje delež tistih, ki zaradi prevelikih stroškov razmišljajo o odjavi ene ali vseh storitev (22% oktobra 2010, 26% oktobra 2012).

Obenem se povečuje tudi ozaveščenost o brezplačni številki 112 in 113 (v letu 2012 jih je s to informacijo seznanjenih 80%), prav tako vedno več anketiranih pozna številko 112 kot enotno evropsko številko za klic v sili. Po drugi strani pa je številka 116 deležna velikega nepoznavanja, saj je o njenem namenu seznanjenih le 5% anketiranih.

Agencija je 12.10.2012 v Uradnem listu RS objavila javni razpis za podelitev radijskih frekvenc za dodatno omrežje prizemne digitalne televizije DVB-T. Ponudbe za t.i. multipleks C je bilo potrebno oddati do 30.11.2012, medtem ko je javno odpiranje ponudb potekalo 3.12.2012. Na omenjeni razpis se je s ponudbo odzval le Javni zavod RTV Slovenija oz. njegova enota Oddajniki in zveze, ki bo tako upravljala še eno omrežje digitalne prizemne televizije (DVB-T) oz. tako imenovani multipleks C. Oddajniki in zveze, ki že upravljajo prvi in

² <http://www.apek.si/vabilo-na-posvet-v-zvezi-s-posredovanjem-podatkov>

³ <http://www.apek.si/analiza-upostevnega-trga-1-%C2%BBdostop-do-javnega-telefonskega-omrezja-na-fiksni-lokaciji-za-rezidencne-in-poslovne-uporabnike%C2%AB>

⁴ <http://www.apek.si/vabilo-ek-na-uvodni-sestane-foruma-za-tehnicno-implementacijo-locene-prodaje-storitev-gostovanja>

⁵ <http://www.apek.si/telekomunikacije-novice--raziskava-o-mesečnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

trenutno edini delujoč multipleks A, naj bi novo omrežje postavili v roku 10 mesecev. Tako kot že obstoječi multipleks A bo tudi multipleks C obsegal območje celotne države.

Skladno z drugim odstavkom 7. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS; št. 13/2007-UPB1, 102/2007-ZDRad, 110/2009 in 33/2011; v nadaljevanju: ZEKom) so investitorji pred začetkom projektiranja dolžni z objavo preko spletnih strani agencije pozvati zainteresirane za soinvestiranje v novo infrastrukturo k skupni gradnji oz. zainteresirane zakupnike za tako projektirana javna komunikacijska omrežja, z rokom najmanj 20 dni za izjasnitev o takšnem interesu. Od 1.10.2012 do 31.12.2012 je bilo tako na spletni strani agencije⁶ objavljenih 30 pozivov (30 pozivov pri gradnji komunikacijske infrastrukture, pozivov pri gradnji druge vrste gospodarske infrastrukture ni bilo) zainteresiranim soinvestitorjem v javna komunikacijska omrežja in pripadajočo infrastrukturo oz. potencialnim zakupnikom k skupni gradnji ali predvidenem zakupu zmogljivosti javnih komunikacijskih omrežij). Največ projektov je v tem četrletju prijavila družba Telemach d.o.o. (skupaj 14; novogradnjo oz. nadgradnjo kablanskega omrežja 13x, optika FTTH 1x), družba Telekom Slovenije d.d. 12 projektov (11x skrajšave optične lokalne zanke, 1x gradnja baznih postaj), družba Tušmobil d.o.o. 4 projekte gradnje GSM/UMTS baznih postaj in družba Si.mobil d.d. 1 projekt gradnje GSM/UMTS baznih postaj.

V navedenem četrletju je agencija prejela 7 obvestil operaterjev o interesu za skupno gradnjo javne komunikacijske infrastrukture z drugim operaterjem, ki je predhodno objavil projekt za gradnjo na spletni strani agencije.

Na naslov agencije je bila prejeta tudi ena pritožba v zvezi z neodzivnostjo družbe za skupno gradnjo.

V letu 2012 je bilo skupno s strani operaterjev prijavljenih 57 projektov:

- družba Telekom Slovenije d.d.:	26
- družba Telemach d.o.o.:	19
- družba Tušmobil d.o.o.:	6
- družba Si.mobil d.d.:	5
- Občina središče ob Dravi:	1

Na slovenskem trgu elektronskih komunikacij je bilo na dan 31.12.2012 v uradno evidenco agencije vpisanih 148 operaterjev.

Omenimo tudi novo spletno stran Sveta za elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljevanju: SEK)⁷, ki je zaživela 18.12.2012. SEK svetuje pri usmerjanju razvoja elektronskih komunikacij in pri varstvu interesov potrošnikov na področju elektronskih komunikacij. Preko svoje spletne strani bo SEK obveščal o aktualnem dogajanju na področju povezane zakonodaje (ZEKom-1), mnenjih, priporočilih in predlogih, ki jih podaja ter o drugih pomembnih novostih in spremembah. K aktivnemu sodelovanju z njim in pri oblikovanju zakonodaje ter drugih pogojev elektronskega komuniciranja v Republiki Sloveniji, je SEK povabil tudi zainteresirano javnost.

Agencija je poročilo za četrto četrletje leta 2012 pripravila na podlagi četrletnega poročanja aktivnih operaterjev preko portala <https://partner.apek.si>.

⁶ <http://www.apek.si/telekomunikacije-novice>

⁷ <http://www.sek-rs.si/>

Agencija se je v preteklosti srečevala z nepravočasnim in napačnim poročanjem podatkov s strani operaterjev, zaradi česar je s časovnim zamikom objavljala četrtna poročila in posredovala zahtevane podatke drugim nacionalnim ter mednarodnim institucijam. Zato se je odločila, da bo pri zbiranju in obdelavi podatkov upoštevala statistično dopustno odstopanje zaradi neporočanih, napačnih podatkov ali podatkov v napačnih razdelkih. Obenem to pomeni, da bodo v prihodnje v grafih in tabelah prikazani podatki tistih operaterjev, ki bodo do roka posredovali podatke v četrtnih in letnih elektronskih vprašalnikih in ki s svojimi tržnimi deleži predstavljajo 95% opazovanega trga. Za vse preostale operaterje bo agencija sprovedla ustrezne postopke in ustrezno ukrepala. Skladno z navedenim bodo vsa odstopanja podatkov v grafih in tabelah posledica naknadnih poročanj in popravkov operaterjev, ki jih agencija ne bo posebej komentirala.

Povzetek trendov na trgu elektronskih komunikacij (nekaj glavnih ugotovitev):

- ☞ po dolgem obdobju prevlade klasične telefonije nad IP telefonijo, je slednja presegla tržni delež 50%; delež IP telefonije je konec leta 2012 znašal 52,5%;
- ☞ rast penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo je opaziti skozi celo leto 2012; slednja je konec leta znašala 109,1%;
- ☞ družba Si.mobil d.d. je konec leta obdržala vodilni položaj glede na število poslanih SMS in MMS sporočil;
- ☞ penetraciji fiksne širokopasovnega dostopa do interneta glede na gospodinjstvo in prebivalstvo sta se zvečali;
- ☞ konec leta 2012 je bilo 89.505 aktivnih optičnih priključkov do doma, katerih število se je tudi v opazovanem obdobju zopet zvečalo;
- ☞ po podatkih je razviden trend rasti deleža IP televizijskih priključkov skozi celo leto 2012.; delež slednje je konec leta znašal 44,2%;
- ☞ v opazovanem obdobju je opazna rast števila priključkov pri paketnih ponudbah, saj je pri vseh paketih večino časa prisoten trend rasti. Največ je paketov trojček, medtem ko je največja rast prisotna pri priključkih peketa četverček, ki se je na trgu pojavil najkasneje.

1. Trg fiksne telefonije

Fiksna telefonija še vedno predstavlja pomemben del trga elektronskih komunikacij, ki pa je že dobro razvit, zato je njena rast upočasnjena. Trajno rast bo v prihodnosti mogoče zagotoviti z novimi inovativnimi storitvami in poslovnimi modeli, kar bi omogočil prehod na okolje naslednje generacije, saj prinaša nove priložnosti in izzive.

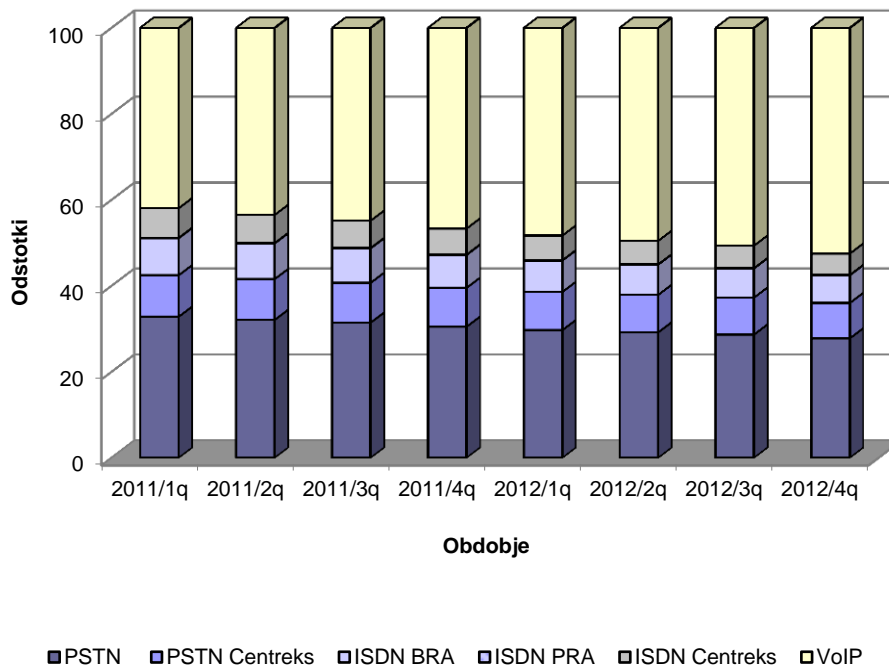
Operaterji fiksno telefonijo ponujajo kot klasično fiksno telefonijo ali kot IP telefonijo. Klasično fiksno telefonijo vse bolj nadomešča IP telefonija, kar je razvidno iz trenda rasti deleža IP telefonije na račun klasične fiksne telefonije. Slednji predstavlja upravljana IP telefonija substitut predvsem zaradi glavnih področij, ki so vključena v regulatorni vidik, in sicer: oštevilčenje, prenosljivost števil in dostop do storitev klica v sili, obveznosti medomrežnega povezovanja in povezave med dvema koncema (end to end connectivity). Vsak upravljani IP telefonski priključek ima dodeljeno telefonsko številko iz javnega številkega prostora, omogoča IP telefonsko storitev kot upravljano govorno telefonijo, za katero je značilno, da je zagotovljena njena kakovost. Struktura številke iz nacionalnega načrta oštevilčenja je definirana v priporočilu ITU-T E.164. Oštevilčenje po E.164 igra posebno vlogo, saj omogoča prejemanje klicev iz tradicionalnih telefonskih omrežij. Zaradi predhodno navedenega je IP telefonija javno dostopna telefonska storitev. Javno dostopna telefonska storitev je v ZEKom opredeljena kot storitev, ki je na voljo javnosti in zajema oddajanje in sprejemanje notranjih in mednarodnih klicev ter dostop do storitev klica v sili preko števil, ki so za te storitve določene v načrtu oštevilčenja in lahko vsebuje, kadar je to primerno, eno ali več naslednjih storitev: zagotavljanje pomoči posredovalca, zagotavljanje službe za dajanje informacij o naročnikih, zagotavljanje imenikov, zagotavljanje javnih telefonskih govornic, zagotavljanje storitev pod posebnimi pogoji, zagotavljanje posebnih zmogljivosti za uporabnike-invalidne ali uporabnike s posebnimi socialnimi potrebami oziroma zagotavljanje storitev preko negeografskih števil. Operaterji IP telefonijo praviloma ponujajo v cenovno ugodnih paketih v kombinaciji z drugimi elektronskimi komunikacijskimi storitvami kot so širokopasovni dostop do interneta, IP televizija in mobilna telefonija.

Večina operaterjev ponuja storitev IP telefonije v cenovno ugodnih paketih storitev (dvojček oz. »double play«, trojček oz. »triple play« in četverček oz. »quadruple play«) in prav to je eden izmed najpomembnejših razlogov za spremembo razmerja med klasično in IP telefonijo. Glede na podatke iz grafičnega prikaza št. 24 je v prihodnje za pričakovati nadaljnjo rast trojčka in četverčka in s tem tudi storitve IP telefonije. Te konvergenčne (združene) ponudbe namreč vključujejo fiksno telefonijo (gre za IP telefonijo), prenos podatkov in televizijo ter pri četverčku še mobilno telefonijo, naročnik pa ima z enim operaterjem sklenjeno pogodbo za vse storitve v paketu, ki mu za navedene storitve izda enoten račun. Storitve klasične telefonije je v nasprotju z IP telefonijo cenovno nekonkurenčna in glede na to, da ni konvergenčna storitev, jo operaterji ne ponujajo v paketih storitev. Na naraščajoči trend IP telefonije tako pomembno vplivajo kombinirane ponudbe elektronskih komunikacijskih storitev operaterjev.

V družbi Telekom Slovenije d.d. so po enaindvajsetih letih delovanja zamenjali mednarodne telefonske centrale IX1 Ljubljana, IX2 Maribor in VoIP centralo IX3 Ljubljana. Prvi dve centrali, ki sta bili namenjeni klasični telefoniji, so nadomestili z novima centralama, ki temeljita na tehnologiji na kombinirano podporo TDM/VoIP. Do zamenjave je prišlo zaradi nezadržnega razvoja v smeri VoIP povezovanja, kjer je potrebno razpolagati s tehnologijo, ki omogoča selitev TDM prometa v VoIP na isti platformi s prenovljeno strojno in programsko opremo in moderniziranimi možnostmi upravljanja prometa. Vsi cilji, ukrepi in aktivnosti na

področju konvergentnega jedrnega omrežja so usmerjeni v to, da omogočajo zagotavljanje zanesljivega, varnega, kakovostnega in optimalnega delovanja omrežja ne glede na dostopno tehnologijo za uporabnike v domačih ali tujih omrežjih. Družba bo lahko z modernizacijo central v skladu s pogoji medoperaterskega povezovanja (RIO), ponujala vse obstoječe in nove storitve, ki jih mora ponujati vsak operater mednarodnega tranzitnega prometa, kot so osnovne storitve TDM/VoIP zaključevanja in tranzitiranja, storitve izbire in predizbire za operaterje nacionalnega in mednarodnega omrežja, nacionalni tranzit, klici na brezplačne številke, klici na premijske številke, klici na posebne številke iz skupin števil 118 (x), 11 (x) in 19 (x) (x) (x), IFS (International FreePhone services), Televoting ipd.⁸

Graf št. 1: Deleži telefonskih priključkov po tehnologijah

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
PSTN	32,9	32,1	31,5	30,5	29,7	29,2	28,7	27,8
PSTN Centreks	9,6	9,5	9,3	9,0	8,9	8,7	8,6	8,2
ISDN BRA	8,6	8,3	8,0	7,7	7,3	7,0	6,8	6,4
ISDN PRA	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
ISDN Centreks	6,9	6,6	6,4	6,1	5,7	5,5	5,2	5,0
VoIP	41,9	43,5	44,8	46,6	48,3	49,5	50,6	52,5

Vir: APEK, februar 2013

Na podlagi podatkov iz raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«⁹ je razvidno, da se je v zadnjih dveh letih delež tistih končnih uporabnikov, ki bi zamenjali storitev klasične telefonije za storitev IP telefonije, dvignil iz 15% na 21%. Obenem je narasel tudi delež tistih, ki tega ne bi storili, iz 54% na 58%. Neopredeljenih končnih

⁸ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

⁹ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesečnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

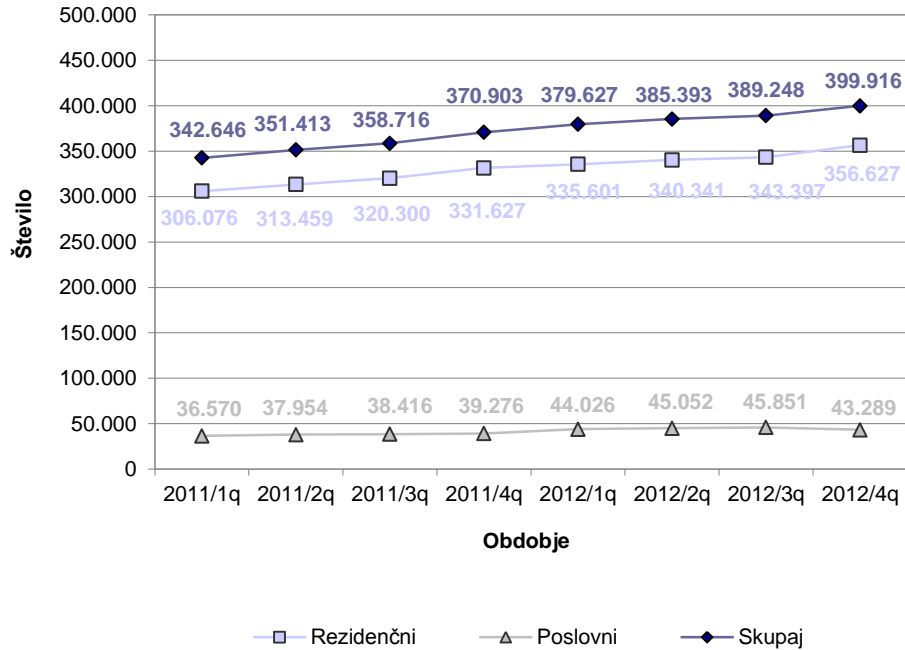
uporabnikov je v zadnjem letu 20%, medtem ko jih je bilo v letu 2011 30%. Gospodinjstva bi zamenjala klasično telefonijo za IP telefonijo v primeru, da bi imeli o storitvah več informacij (10%) in z namenom prihranka (8%). Ključna razloga, zaradi katerih uporabniki ne bi zamenjali klasične telefonije za IP telefonijo so zadovoljstvo s storitvijo klasične telefonije ter tehnična nezmožnost dostopa do IP telefonije.

Ugotovitve raziskave je mogoče zaslediti tudi na trgu fiksne telefonije, saj se trend upadanja deleža klasične telefonije nadaljuje tudi v zadnje četrletje 2012, saj je v tretjem četrletju 2012 IP telefonija beležila porast tržnega deleža čez 50%. Tako je delež klasične telefonije prvič padel pod polovico. Ta trend se nadaljuje tudi v zadnjem četrletju 2012. Delež IP telefonije je v primerjavi s preteklim četrletjem večji za 1,9% točke in je konec opazovanega obdobja znašal 52,5%. Delež klasične telefonije je tako konec opazovanega obdobja znašal 47,5%. Zaradi naknadnih popravkov podatkov dveh operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

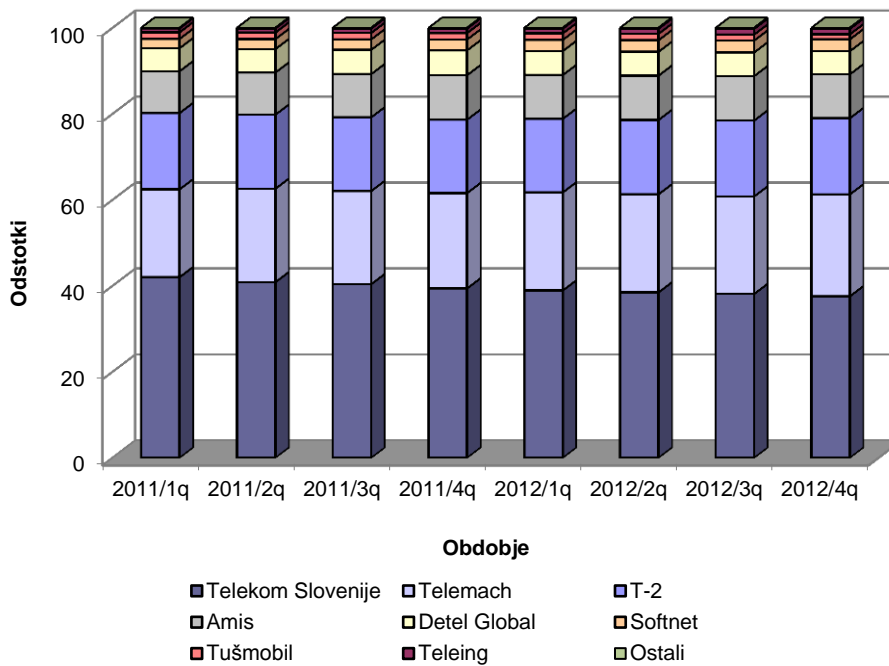
Le nekateri alternativni operaterji gradijo svojo dostopovno infrastrukturo, vendar je pokritost s slednjo v večini primerov nezadovoljiva (predvsem na ruralnih področjih) ali pa operaterji nimajo svoje lastne infrastrukture, zato se poslužujejo reguliranih oblik dostopa. Slednji javno dostopne nacionalne telefonske storitve na fiksni lokaciji ponujajo prek infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d., ki jim je dostopna na podlagi storitev reguliranih medoperaterskih trgov (npr. storitev medoperaterskega zakupa naročniških priključkov - WLR, razvezava krajevne zanke - LLU). Zaradi regulacije na medoperaterskih trgih je bil na trg fiksne telefonije tako omogočen vstop tudi novim alternativnim operaterjem ponudnikom IP telefonije. Prav bitni tok in razvezava krajevne zanke (LLU - *Local Loop Unbundling*) omogočata, da operaterji brez lastne infrastrukture zagotavljajo poleg širokopasovnega dostopa do interneta in IP televizije tudi IP telefonijo. Obenem je potrebno omeniti, da lahko alternativni operaterji ponudijo javno dostopne nacionalne telefonske storitve na fiksni lokaciji s pomočjo storitve izbire in predizbire (CS/CPS)¹⁰.

V opazovanem obdobju je bilo 13 aktivnih operaterjev, ki na slovenskem trgu fiksne telefonije ponujajo storitev IP telefonije. Iz grafa št. 2 je razvidno, da se je v primerjavi z minulim četrletjem število priključkov IP telefonije teh operaterjev zvečalo za 2,7%, glede na isto četrletje minulega leta pa za 7,8%. Tako je skupno število konec leta 2012 doseglo 399.916 priključkov IP telefonije, in sicer od tega 356.627 rezidenčnih priključkov in 43.289 poslovnih priključkov. Zaradi naknadnih popravkov podatkov dveh operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

¹⁰ Storitvi izbire ali predizbire (CS/CPS) predstavljata indirektni dostop. V primeru obeh storitev je značilno, da je končni uporabnik naročnik Telekoma Slovenije, ki izbere operaterja za določen klic oziroma predizbere operaterja za klice v tujino, domača fiksna ali mobilna omrežja. **Izbira** operaterja je storitev, s katero naročnik Telekoma Slovenije prosto izbere izvajalca storitve tako za medkrajevne kot za mednarodne klice, s tem, da ob vsakem klicu izbere predpono za izbiro operaterja, v skladu s predpisi o načrtu oštevilčenja. **Predizbira** operaterja pa je storitev, s katero lahko naročnik Telekoma Slovenije trajno predizbere izvajalca storitve tako za medkrajevne kot za mednarodne klice, ne da bi moral pri vsakem klicu posebej izbirati predpono za izbiro operaterja ali uporabljati druge postopke za tako izbiro, pri čemer lahko to izbiro pri vsakem klicu prekliče z uporabo številke drugega izvajalca storitve.

Graf št. 2 : Rast IP telefonskih priključkov

Vir: APEK, februar 2013

Graf št. 3: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po številu priključkov

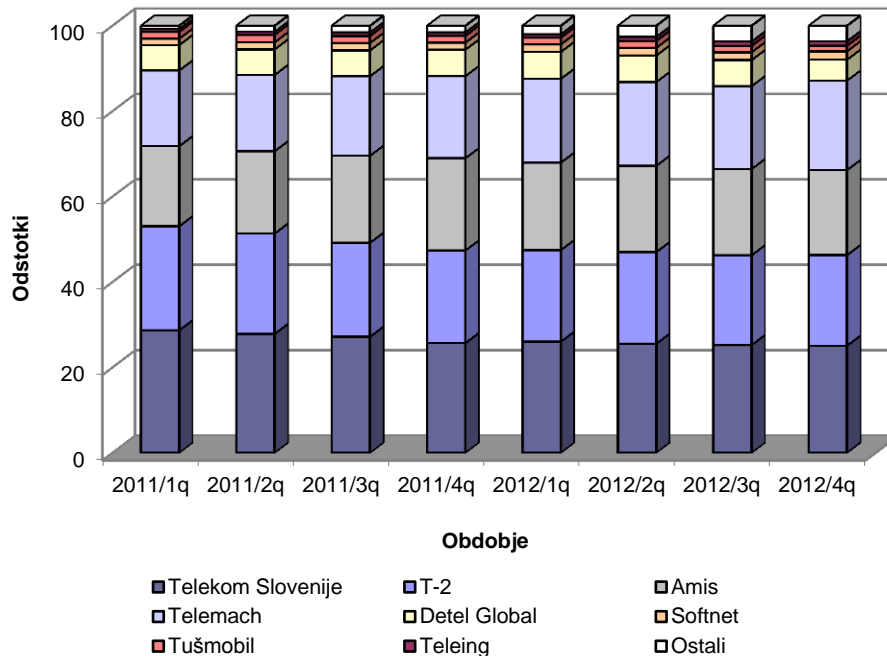
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	42,1	40,9	40,4	39,4	39,0	38,5	38,2	37,6
Telemach	20,4	21,7	21,7	22,2	22,8	22,8	22,7	23,7
T-2	17,7	17,2	17,1	17,1	17,1	17,3	17,7	17,7
Amis	9,7	9,8	10,1	10,4	10,2	10,3	10,3	10,2
Detel Global	5,4	5,5	5,6	5,8	5,6	5,6	5,5	5,4
Softnet	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8
Teleing	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,3
Tušmobil	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,2
Ostali	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2

Vir: APEK, februar 2013

Četrto četrletje 2012 se je končalo brez bistvenih sprememb v tržnih deležih operaterjev, ki ponujajo storitev IP telefonije. Kot vodilna družba je konec leta 2012 ostala družba Telekom Slovenije d.d. s 37,6% tržnim deležem, kateri se je v primerjavi s tretjim četrletjem 2012 zmanjšal za 0,6% točke. Trend rasti tržnega deleža se nadaljuje pri družbi Telemach d.o.o., ki je poslovanje v letu 2012 končala s 23,7% tržnim deležem. Glede na četrletje poprej je slednji večji za 1,0% točko. Družba T-2 d.o.o. svojega tržnega deleža v primerjavi s predhodnim četrletjem ni spremenila (17,7%). S 10,2% tržnim deležem ji sledi družba Amis d.o.o., ki je svoj tržni delež zmanjšala za 0,2% točke. Tržni delež se je za 0,1% točke zmanjšal družbi Detel Global d.d. Družba je poslovanje zaključila s 5,4% tržnim deležem. Tržni delež družbe Softnet d.o.o. se prav tako ni spremenil (2,8%), kot tudi tržni delež družbe Teleing d.o.o. (1,3%) in skupine ostalih operaterjev (0,2%). Družba Tušmobil d.o.o. svoje telefonske priključke postopoma prenaša na družbo Amis d.o.o., kar ima kot posledico postopno zmanjševanje njenega tržnega deleža iz tega naslova. Ta se je v primerjavi s preteklim četrletjem zmanjšal za 0,2% točke na 1,2%. Zaradi naknadnih popravkov podatkov dveh operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Iz navedenega je mogoče ugotoviti, da se vedno več rezidenčnih in poslovnih uporabnikov odloča za prehode h konkurenčnim alternativnim operaterjem, ki uspešno gradijo svojo dostopovno infrastrukturo in tistim, ki v primeru, da nimajo svoje lastne infrastrukture, ponujajo IP telefonijo preko infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d., ki jim je dostopna na podlagi storitev reguliranih medoperaterskih trgov (npr. storitve medoperaterskega zakupa naročniških priključkov - WLR, dostop preko razvezane krajevne zanke - LLU).

Graf št. 4: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po govornem prometu

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	28,7	27,9	27,2	25,7	26,1	25,6	25,3	25,1
T-2	24,4	23,5	22,0	21,7	21,4	21,5	21,0	21,2
Telemach	17,7	17,9	18,6	19,2	19,6	19,6	19,4	20,9
Amis	18,7	19,3	20,4	21,6	20,5	20,2	20,2	19,9
Detel Global	5,9	6,0	6,0	6,2	6,3	6,2	6,1	4,9
Softnet	1,5	1,7	1,7	1,6	1,8	1,8	1,8	2,0
Tušmobil	1,6	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,3
Teleing	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	1,0	1,0	1,1
Ostali	0,7	1,4	1,5	1,5	2,0	2,6	3,7	3,6

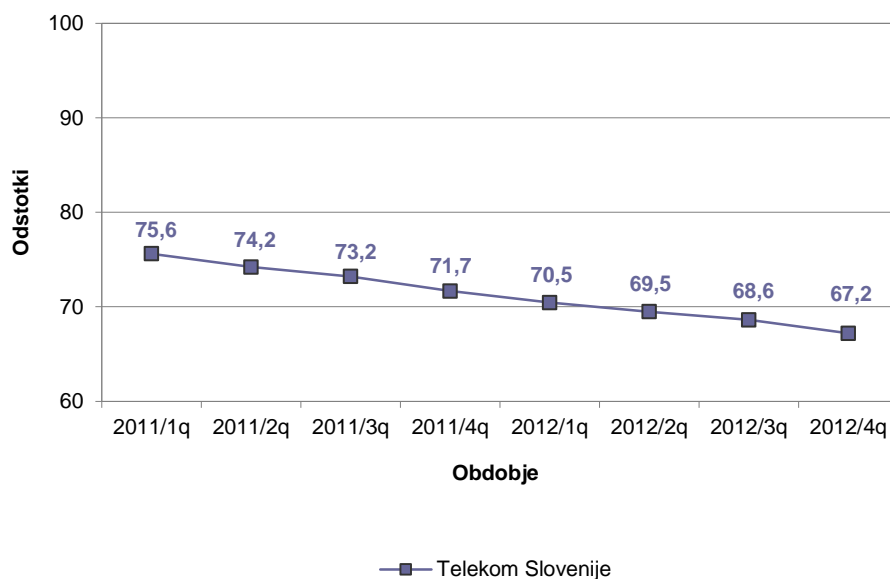
Vir: APEK, februar 2013

Delež IP telefonije po govornem prometu se družbi Telekom Slovenije d.d. konstantno zmanjšuje. Konec leta 2012 je znašal tržni delež družbe 25,1%, kar je za 0,2% manj kot v preteklem četrtletju. Temu primerno se je povečal tržni delež alternativnih operaterjev. Družba T-2 d.o.o. je z 21,2% tržnim deležem na drugem mestu, pri čemer se je glede na predhodno četrtletje njen delež zvečal za 0,2% točke. Z 19,9% tržnim deležem ji sledi družba Amis d.o.o., kateri se je tržni delež v primerjavi s tretjim četrtletjem 2012 zmanjšal za 0,3% točke. Ravno nasprotno pa je družba Telemach d.o.o. to četrtletje tržni delež zvečala za 1,5% na 20,9%. Tudi družba Detel Global d.d. je zabeležila padec tržnega deleža, in sicer za 1,2% točke na 4,9%. S tržnimi deleži pod 4,0% ji sledijo družba Softnet d.o.o., Teleing d.o.o. in skupina ostalih alternativnih operaterjev, ki so konec leta skupaj zaključili s 8,0% tržnim deležem, pri čemer je ta v primerjavi s preteklim četrtletjem ostal nespremenjen.

Razlog rasti tržnih deležev IP telefonije alternativnih operaterjev je tudi ta, da je agencija slednjim z regulatornima odločbama za »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)« in za »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« omogočila širokopasovni dostop do bakrenega in optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije d.d. in s tem možnost ponudbe IP telefonije

ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Tako imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki fiksne telefonije, kar posredno vpliva na boljšo kakovost storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu.

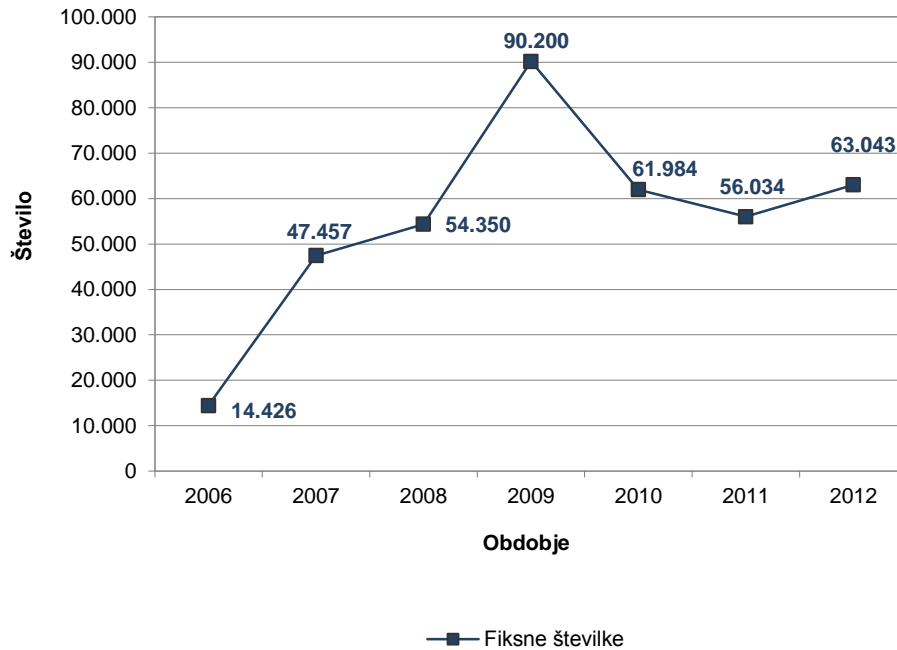
Graf št. 5: Tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. na trgu fiksne telefonije glede na število priključkov na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji

Vir: APEK, februar 2013

Trend upadanja tržnega deleža po številu priključkov fiksne telefonije (klasične in IP telefonije) družbe Telekom Slovenije d.d. se nadaljuje. Konec leta 2012 je družba zaključila s 67,2% tržnim deležem, kar je za 1,4% točke manj gledano tretje četrtletje 2012 in za 4,5% točke manj z istim obdobjem leta 2011. Zaradi naknadnih popravkov podatkov dveh operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Graf. 6: Število prenosov fiksnih telefonskih števil k operaterjem

Vir: poročilo upravljavca CBP na dan 9.1.2013

Eden od pomembnih dejavnikov konkurence na trgu je prenosljivost števil, ki uporabnikom omogoča lažje prehajanje med operaterji. V Sloveniji je bila prenosljivost fiksnih števil uvedena dne 10.5.2006.

V zgornjem grafu je prikazano število prenosov fiksnih telefonskih števil (transakcij) k operaterjem v določenem obdobju, pri čemer so upoštevane vse transakcije (k drugim operaterjem in nazaj k prvotnemu operaterju). Tako je bilo po podatkih upravljavca centralne baze na dan 9.1.2013 v letu 2012 prenesenih 63.043 fiksnih števil, od tega 133 števil storitev z dodano vrednostjo oz. od uvedbe prenosljivosti skupaj 387.494 fiksnih števil. V letih od 2006 do 2009 je opaziti hitro rast števila prenesenih števil, ki kaže na to, da so uporabniki v večjem obsegu uporabljali možnost prenosa števil ob zamenjavi operaterja. Največ je bilo prenesenih števil leta 2009, od tega leta dalje pa je število prenesenih števil upadalo. V letu 2012 je zopet zaslediti porast prenosov fiksnih števil. V primerjavi z letom 2011 se je število prenesenih fiksnih števil zvečalo za 12,5%.

2. Trg mobilne telefonije

V današnjem času želi biti večina ljudi ves čas dosegljiva bodisi zaradi poslovnih, bodisi zaradi osebnih razlogov. Klici na fiksni telefon zagotavljajo manjšo verjetnost dosega klicanega, saj so fiksni telefonski priključki vezani na določeno lokacijo, medtem ko je prednost uporabe mobilnih telefonov prav v tem, da omogočajo dosegljivost skoraj kjerkoli. Verjetnost, da bomo kot kličoči dosegli klicanega je ob klicu na mobilni telefon praviloma večja. Fiksna telefonija te mobilnosti ne nudi.

Z mobilnimi telefoni je komuniciranje enostavnejše in povsem neodvisno od fiksnega telefonskega omrežja, kar povečuje učinkovitost posameznika v poslovnem in zasebnem življenju. Slednje je zaradi hitrega tempa življenja zelo pomembno.

Današnji način življenja vse bolj pogojuje našo odvisnost od mobilnih telefonov. Mnogi si življenja brez mobilnih telefonov in njihovih pripomočkov zelo težko predstavljajo. Tako gospodinjstva kot tudi končni uporabniki imajo v večini primerov več kot en mobilni telefon. Ponudba storitev, namenjenih uporabnikom mobilne telefonije, je zelo raznolika, saj vključuje govorne storitve, podatkovne storitve in sporočilne storitve (SMS, MMS storitve). Med uporabniki so najbolj razširjene govorne storitve (klepeti, predali, govorni portali). Med podatkovne storitve uvrščamo predvsem dostop do interneta, prenos datotek in uporabo storitev WAP (Wireless Application Protocol). Za mnoge med nami je zelo priročno pošiljanje in branje elektronske pošte za službene in zasebne namene. Na voljo so tudi druge zanimive storitve na spletu kot so mobilno nakupovanje, rezervacije, kino sporedi, novice itd. Med mlajšimi uporabniki pa se je razširil skrajšan način pisanja SMS sporočil.

Končni uporabniki mobilne telefonije pa že dolgo niso več zadovoljni samo z govornimi in sporočilnimi storitvami. Njihove potrebe so vedno večje. Povprašujejo po različnih drugih storitvah, med katerimi je na prvem mestu dostop do interneta. Posledica tega je, da je mobilna telefonija prevzela vodilno vlogo pri uvajanju novih storitev.

Vse več uporabnikov uporablja mobilne telefone zaradi možnosti fotografiranja, predvajanja glasbe, pošiljanja in sprejemanja elektronske pošte, brskanja po spletu, uporabe različnih aplikacij ipd. in ne samo zaradi osnovne funkcije telefoniranja. Med njimi je vse več zaposlenih in mladine, katerim so tovrstne storitve nepogrešljive, zlasti mobilni internet, ki jim ves čas nudi dostop do potrebnih informacij in seveda dostopnost kjerkoli se nahajajo. Tako se dogaja, da tisti posamezniki, ki še pred kratkim niso imeli mobilnega telefona, brez njega ne morejo več. Mobilni operaterji se tako trudijo ponuditi svojim končnim uporabnikom čimveč zanimivih aplikacij.

Nadgradnje mobilnih omrežij končnim uporabnikom omogočajo hitrejše in bolj učinkovito pošiljanje in sprejemanje elektronske pošte z velikimi priponkami, nalaganje dokumentov, prenos programov, iger, filmov, glasbe ipd., brskanje po spletu, ogled multimedijskih vsebin, internetne televizije itd., kar ima za skupni imenovalec končnim uporabnikom zagotoviti oziroma vzdrževati nivo kakovosti storitev in ponuditi nove naprednejše storitve.

Trg mobilne telefonije je specifičen, saj se gostovanje v omrežjih Evropske unije regulira z Uredbo o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Evropski uniji, ki se nanaša na cene klicev, SMS storitve, prenos podatkov ipd.

Kot je bilo že uvodoma navedeno je agencija dne 21.12.2012 na svojih spletnih straneh objavila raziskavo o mesečnih izdatkih, ki so jih gospodinjstva namenila za storitve elektronskih komunikacij v oktobru 2012¹¹. Iz podatkov te raziskave je razvidno, da je mobilna telefonija prisotna v 95% slovenskih gospodinjstev. Povprečno gospodinjstvo ima v uporabi dva do tri mobilne telefone, medtem ko vsaj en službeni mobilni telefon poseduje 19% gospodinjstev. V dveh tretjinah (66%) gospodinjstev je kot ponudnik mobilne telefonije prisotna družba Telekom Slovenije d.d., sledita ji družbi Si.mobil d.d. (30%) in Tušmobil d.o.o.(13%).

Družba Telekom Slovenije d.d. je začela z gradnjo novega mobilnega podatkovnega omrežja LTE (Long Term Evolution). Do konca leta 2012 je imela v načrtu vzpostaviti 200 baznih postaj, kar predstavlja približno 15% vseh njihovih postaj. Pri tem naj bi uporabili frekvenčni spekter 1800 MHz, ki se sedaj uporablja za GSM telefonijo. Prav tako je družba Telekom Slovenije d.d. postala nosilka evropskega projekta eBADGE, katerega cilj je postaviti mednarodno pilotno pametno elektroenergetsko omrežje (Smart Grid) s poudarkom na storitvah ponudbe in povpraševanja. Projekt bo trajal tri leta, proračun pa znaša pet milijonov evrov.¹²

Družba Telemach d.o.o. je s 15.11.2012 začela storitve preko nacionalnega gostovanja ponujati tudi v omrežju družbe Telekom Slovenije d.d., ki pokriva celotno Slovenijo. Ker družba prvotno že gostuje v omrežju družbe Tušmobil d.o.o., se aktiven klic ob prehodu iz enega v drugo omrežje prekine, saj mora mobilni telefon narediti preklap.¹³

Družba Debitel d.d. je v tekočem četrtletju predstavila novo storitev imenovano avtonaDzor, ki uporabniku omogoča nadzor nad svojim vozilom 24 ur na dan. Preko spletne aplikacije lahko uporabnik dostopa do informacij, kot so opravljene poti, lokacije, hitrost in trajanje vožnje. V primeru izrednega dogodka oz. primera, kot je prekoračitev hitrosti, okvara vozila, upad napetosti akumulatorja ali vklop alarmne naprave, uporabnik na mobilni telefon prejme SMS sporočilo z vsemi potrebnimi informacijami.¹⁴

Družba Simobil d.d. je podprla tekmovanje start:Cloud, katerega namen je bil najti programsko rešitev, ki je po spletu dostopna kjerkoli in kadarkoli (računalništvo v oblaku). Zmagala je rešitev ekipe Shopamine, ki omogoča najem spletne trgovine.¹⁵

Evropska komisija je sprejela sklep, s katerim bo portfelju radiofrekvenčnega spektra za tehnologije četrte generacije mobilne telefonije (4G), npr. LTE (Long Term Evolution), okrog pasu 2 GHz dodala pas 120 MHz. Ta pas se trenutno uporablja samo za tretjo generacijo mobilne telefonije (UMTS). Sklep države članice obvezuje, da zadevni spekter odprejo najpozneje do 30.6.2014 in določa usklajene tehnične pogoje za soobstoj različnih tehnologij.¹⁶

Nova Uredba 531/2012/EC o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Evropski uniji (OJ L 172/10, 30.6.2012, v nadaljevanju: Uredba o gostovanju) je s 1. julijem 2012 še dodatno znižala najvišje cene za govorne in SMS storitve, poleg tega pa je uvedla še regulacijo maloprodajnih cen za podatkovne storitve, kar bo občutno zmanjšalo stroške uporabnikov za dostop do interneta. Zaščitni ukrepi za preprečevanje previsoke porabe pri podatkovnem gostovanju se z novo Uredbo o gostovanju širijo tudi na območja izven

¹¹ <http://www.appek.si/telekomunikacije-novice--raziskava-o-mesečnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

¹² Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

¹³ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

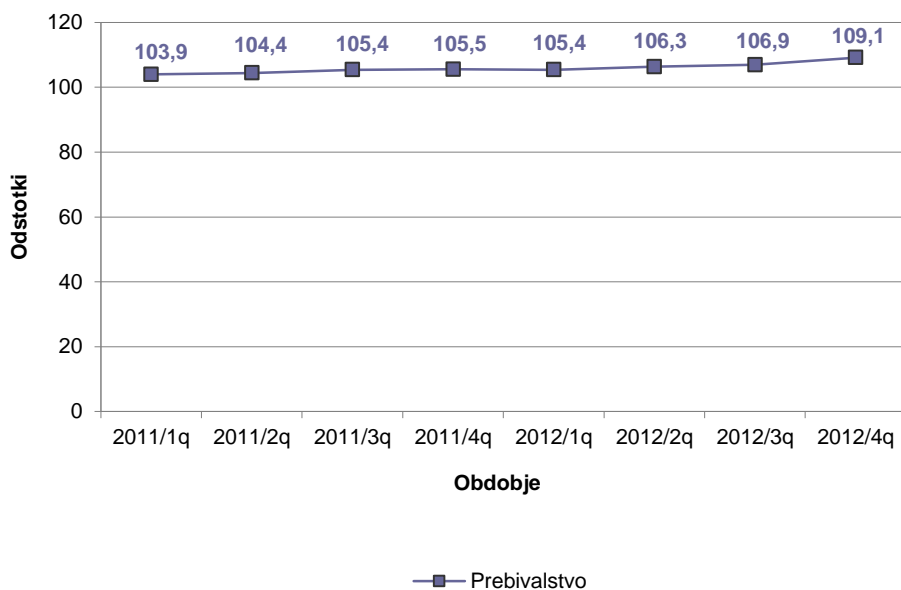
¹⁴ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

¹⁵ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

¹⁶ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

Evropske unije. Uredba o gostovanju v 3. členu operaterjem omrežij nalaga obveznost, da na razumno zahtevo omogočijo medoperaterski dostop za gostovanje tako operaterjem omrežij kot tudi izvajalcem storitev ter na podlagi smernic, ki jih je pripravil BEREK, objavijo vzorčne ponudbe do 1.1.2013. Na podlagi obveznosti iz 4. in 5. člena Uredbe o gostovanju pa morajo operaterji svojim uporabnikom od 1.7.2014 omogočiti ločen nakup storitev gostovanja, s čimer bo omogočena možnost izbire ponudnika za storitve gostovanja.

Graf št. 7: Penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo

Vir: APEK, februar 2013

Po podatkih raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«¹⁷ je razvidno, da ima 96% gospodinjstev v uporabi vsaj en mobilni telefon. Četrtnina gospodinjstev poseduje 4 mobilne telefone ali več, isti delež gospodinjstev uporablja zgolj en mobilni telefon. Kot je že uvodoma navedeno, ima povprečno gospodinjstvo v uporabi dva do tri mobilna telefona. Z večanjem števila članov v gospodinjstvu narašča tudi število mobilnih telefonov. Gospodinjstva brez mobilnih telefonov so samska gospodinjstva ali gospodinjstva z največ dvema članoma. V gospodinjstvih kjer živijo tri osebe, imajo vsaj 1 mobilni telefon. Večinoma ima gospodinjstvo toliko mobilnih telefonov, kot je število članov v gospodinjstvu.

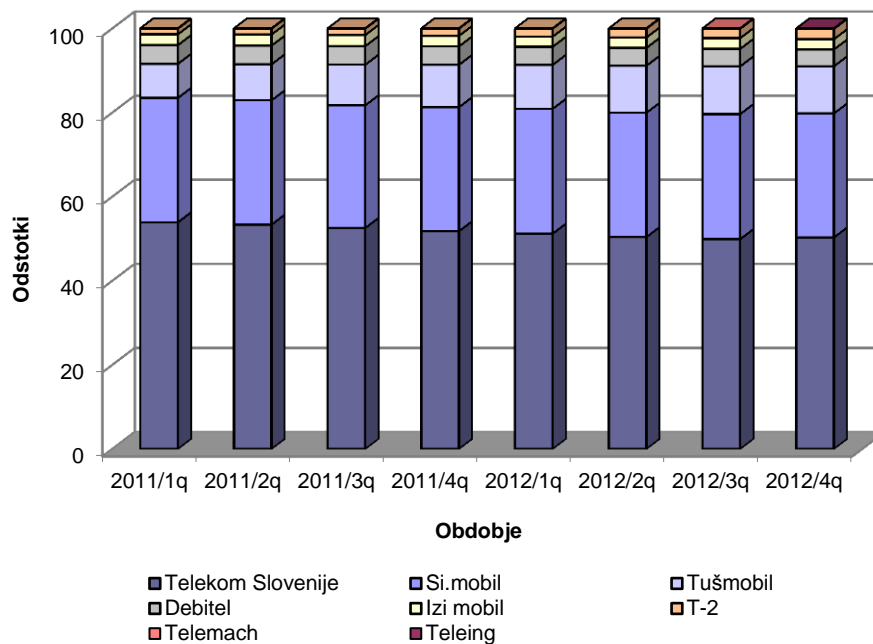
Tako je tudi na trgu opazna rast penetracije aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo¹⁸ skozi celo leto 2012 in je konec leta znašala 109,1%. V primerjavi s preteklim

¹⁷ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesecnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

¹⁸ Agencija meri penetracijo aktivnih mobilnih uporabnikov. To so uporabniki, ki imajo kot naročniki veljavno pogodbo in so kot predplačniki vsaj enkrat v zadnjih treh mesecih opravili ali prejeli klic, poslali SMS ali MMS sporočilo oziroma uporabljali podatkovne storitve. Penetracija aktivnih mobilnih uporabnikov je izračunana kot število rezidenčnih in poslovnih uporabnikov, ki imajo kot naročniki veljavno pogodbo in so kot predplačniki vsaj enkrat v zadnjih treh mesecih opravili ali prejeli klic, poslali SMS ali MMS sporočilo oziroma uporabljali podatkovne storitve, na število prebivalcev v Republiki Sloveniji. Agencija za izračun stopnje penetracije poleg omenjenih podatkov upošteva vsakokratne podatke števila prebivalstva, kot jih poroča Statistični urad Republike Slovenije.

četrtnem je penetracija večja za 2,2% točki. Mobilna telefonija tako še ni dosegla stopnje zasičenosti, vsled prihoda novih mobilnih operaterjev na slovenski trg pa je mogoče pričakovati nadaljnji dvig stopnje penetracije mobilnih uporabnikov. Bodočo rast penetracije je mogoče pričakovati tudi zaradi vse bolj razširjene uporabe mobilnih podatkovnih storitev. SIM kartice se namreč vse bolj uporabljajo v različnih napravah (različnih merilnikih in števcih, alarmih, modulih za sledenje vozilom in tovoru, klicnih centrih in podobno).

Graf št. 8: Deleži aktivnih uporabnikov mobilne telefonije po operaterjih

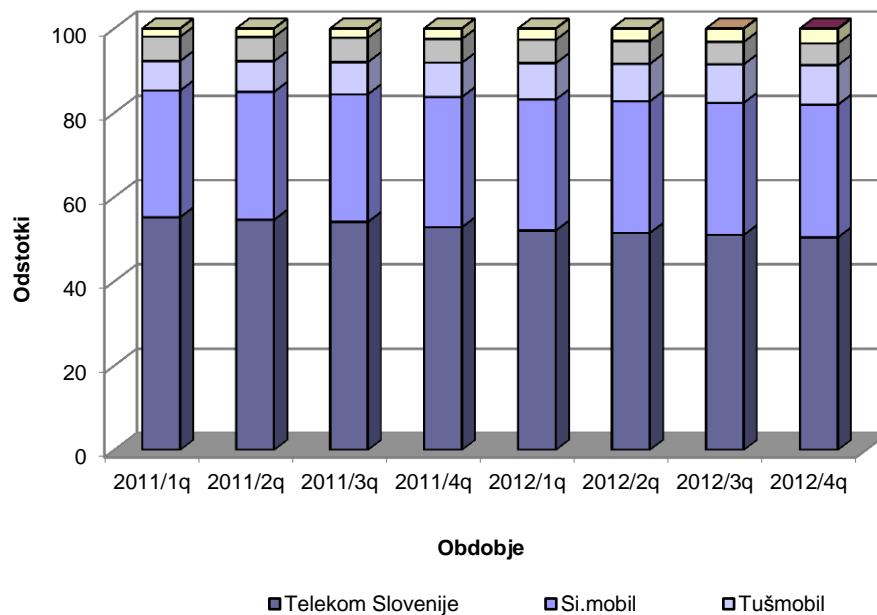
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	53,9	53,4	52,6	51,8	51,2	50,4	49,9	50,3
Si.mobil	29,6	29,6	29,2	29,5	29,7	29,6	29,7	29,5
Tušmobil	8,1	8,6	9,7	10,1	10,4	11,2	11,4	11,2
Debitel	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,3	4,2	4,0
Izimobil	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,5	2,5	2,4
T-2	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	2,1	2,2	2,4
Telemach							0,0	0,1
Teleing								0,0

Vir: APEK, februar 2013

Na trgu mobilne telefonije je v začetku leta 2012 delovalo šest mobilnih operaterjev, in sicer Telekom Slovenije d.d., Si.mobil d.d., Tušmobil d.o.o., Debitel d.d., Izimobil d.d. in T-2 d.o.o., sredi meseca junija 2012 pa se jim je pridružil še sedmi mobilni operater, Telemach d.o.o. Od navedenih ponudnikov storitev so trije operaterji hkrati tudi operaterji javnih mobilnih telekomunikacijskih omrežij. Prihod novega mobilnega operaterja je na maloprodajni trg mobilnih elektronskih komunikacij vsekakor prinesel dodatno izbiro končnim uporabnikom. Slednje se bo v prihodnje postopoma odrazilo tudi na maloprodajnih cenah storitev in na dodatni pestrosti ponudbe, posledično pa tudi na nadaljevanju razporejanja maloprodajnih tržnih deležev med operaterji.

Leto 2012 je zaznamovalo tudi dejstvo, da je v tem letu družbi Telekom Slovenije d.d. tržni delež aktivnih uporabnikov prvič padel pod 50%, kar se je zgodilo v drugi polovici leta. Vendar je družba s ponudbo ugodnega paketa 2013 svoj tržni delež ponovno zvišala in tako leto zaključila s 50,3% tržnim deležem. Tržni delež uporabnikov družbe Si.mobil d.d. se je najbolj približal eni tretjini z 29,5% in se je v glede na minulo četrletje zmanjšal za 0,2% točke. Preostalo petino tržnega deleža vseh uporabnikov mobilne telefonije so si razdelili ostali ponudniki storitev, ki so v letu 2012 v večini povečali svoje tržne deleže. V opazovanem obdobju družba Tušmobil d.o.o. beleži zmanjšanje tržnega deleža na 11,2%, saj je ta za 0,2% točke manjši. Z 4,0% tržnim deležem je poslovanje zaključila družba Debitel d.d. in ga tako zmanjšala za 0,2% točke. Delež družbe Izi mobil d.d. se je prav tako zmanjšal, in sicer za 0,1% točke na 2,4%. Med mobilnimi operaterji, ki so konec leta 2012 zvečali svoj tržni delež, je še družba T-2 d.o.o. Slednja je poslovanje zaključila z 2,4% tržnim deležem, kar je za 0,2% točke več v primerjavi s tretjim četrletjem 2012. Družba Telemach d.o.o. si na trgu mobilnih komunikacij v Republiki Sloveniji postopoma utira pot. V četrtem četrletju 2012 je zabeležila tržni delež v višini 0,1%. Mobilnim operaterjem se je v opazovanem četrletju pridružila še družba Teleing d.o.o., ki je prav tako kot družba Telemach d.o.o. šele pred kratkim vstopila na ta segment trga.

Graf št. 9: Deleži naročnikov po operaterjih

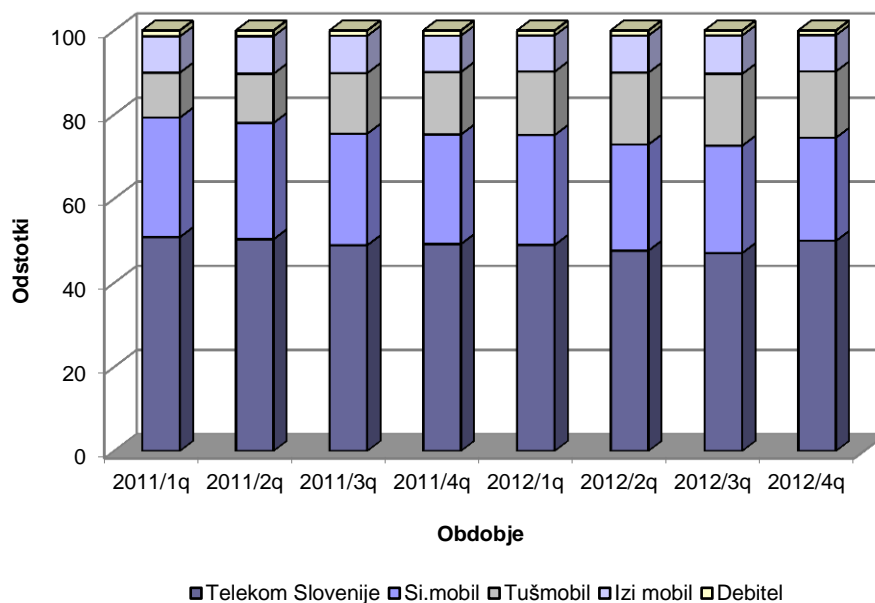

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	55,2	54,6	54,1	52,9	52,1	51,5	51,0	50,5
Si.mobil	30,1	30,4	30,3	30,9	31,1	31,2	31,4	31,5
Tušmobil	7,0	7,3	7,6	8,1	8,6	8,9	9,1	9,4
Debitel	5,8	5,8	5,8	5,7	5,5	5,4	5,3	5,2
T-2	1,9	2,0	2,2	2,4	2,6	2,9	3,1	3,4
Telemach							0,0	0,1

Vir: APEK, februar 2013

Družba Telekom Slovenije d.d. je konec leta 2012 zaključila s 50,5% tržnim deležem naročnikov mobilne telefonije. Slednji se je glede na predhodno četrletje znižal za 0,5% točk in se približal meji 50%. Tržni delež mobilnih alternativnih operaterjev je konec opazovanega leta tako dosegel 49,5%. Med njimi ima najvišji tržni delež (31,5%) družba Si.mobil d.d., ki je svoj delež zvišala za 0,1% točke. Sledi ji družba Tušmobil d.o.o., ki je s 9,4% tržnim deležem med alternativnimi operaterji na drugem mestu. Njen tržni delež se je gledano minulo četrletje zvečal za 0,3% točke. Slednja je svoje poslovanje usmerila v segment mobilne telefonije, saj svoje fiksne telefonske priključke postopoma prenaša družbi Amis d.o.o. Svoj tržni delež je zvečala tudi družba T-2 d.o.o. (na 3,4%), in sicer za 0,3% točke, medtem ko je družbi Debitel d.d. delež padel za 0,1% točke na 5,2%. S četrtem četrletjem 2012 je tržni delež naročnikov mobilne telefonije v višini 0,1% zabeležila tudi družba Telemach d.o.o., ki je na trg mobilnih komunikacij vstopila sredi meseca junija 2012. Kot že predhodno povedano se je v opazovanem četrletju družbi mobilnih operaterjev pridružila še družba Teleing d.o.o., ki je prav tako kot družba Telemach d.o.o. šele pred kratkim vstopila na ta segment trga.

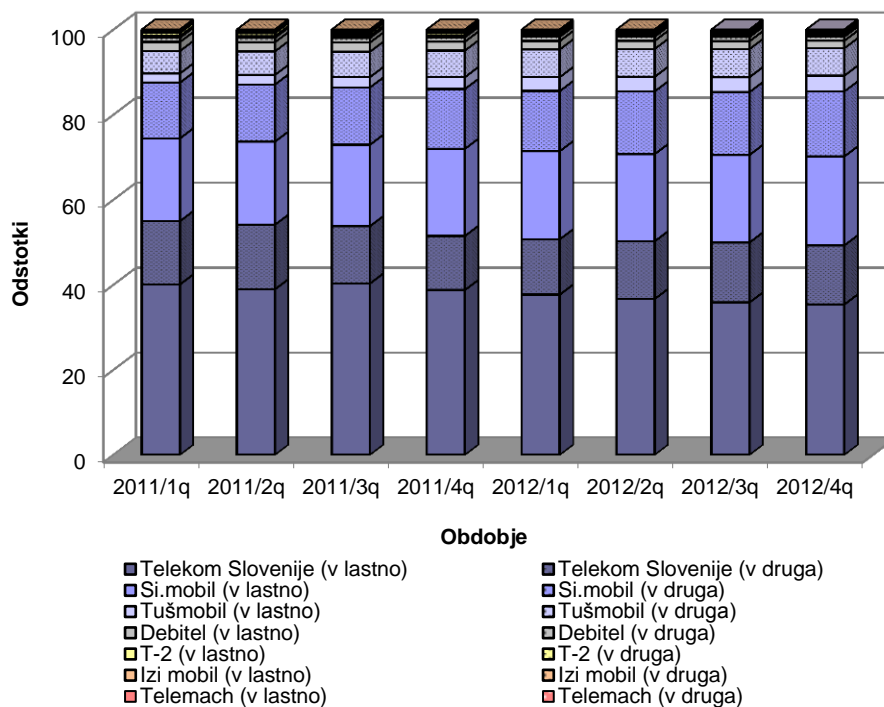
Graf št. 10: Deleži predplačnikov po operaterjih

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	50,9	50,4	49,0	49,2	49,0	47,7	47,1	50,0
Si.mobil	28,4	27,6	26,5	26,0	26,1	25,2	25,5	24,5
Tušmobil	10,7	11,7	14,4	14,9	15,1	17,1	17,1	15,8
Izi mobil	8,6	8,9	8,9	8,6	8,6	8,8	9,1	8,6
Debitel	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1

Vir: APEK, februar 2013

Skozi celo leto 2012 je zaslediti trend upadanja tržnega deleža predplačnikov družbe Telekom Slovenije d.d., ki pa je v zadnjem četrletju po daljšem času zabeležil ponovno porast na 50,0%, kar je v primerjavi s tretjim četrletjem 2012 več za 2,9% točke. Konec leta je dosegla drugi najvišji tržni delež družba Si.mobil d.d. (24,5%), ki se je konec leta zmanjšal za 1,0% točko. Tudi družba Tušmobil d.o.o. je zabeležila zmanjšanje tržnega deleža na 15,8%, in sicer za 1,3% točke. Prav tako se je zmanjšal tržni delež družbe Izimobil d.d. na 8,6%, in sicer za 0,5% točke ter družbe Debitel d.d. na 1,1% za 0,1% točke.

Graf št. 11: Deleži posredovanega govornega prometa po operaterjih

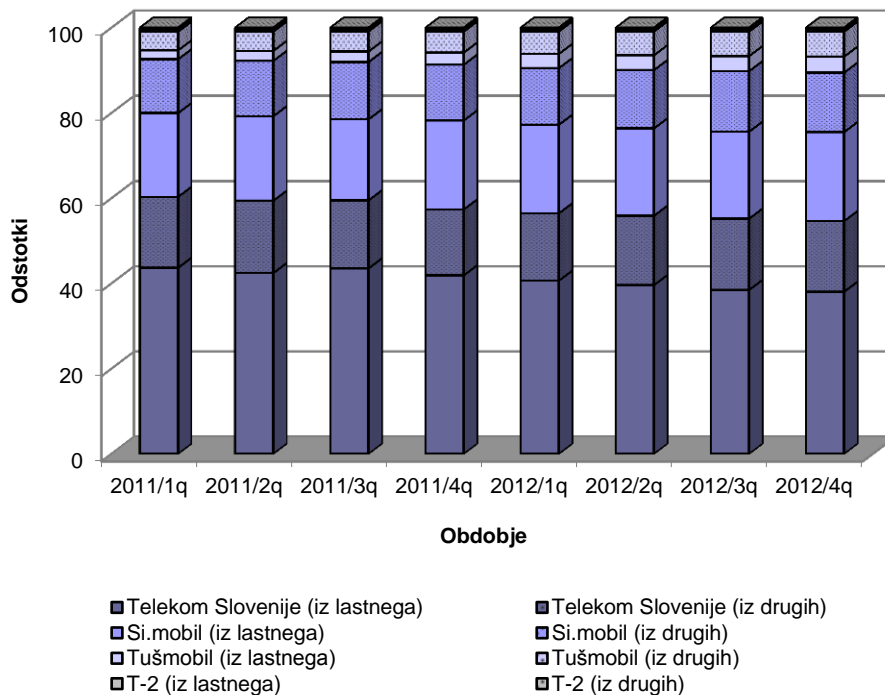
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije (v lastno)	40,1	39,0	40,3	38,8	37,7	36,7	35,9	35,4
Telekom Slovenije (v druga)	14,9	15,2	13,5	12,7	13,0	13,6	14,1	13,9
Si.mobil (v lastno)	19,5	19,5	19,1	20,5	20,7	20,5	20,6	20,9
Si.mobil (v druga)	13,1	13,4	13,5	14,1	14,1	14,8	14,8	15,3
Tušmobil (v lastno)	2,2	2,3	2,4	2,8	3,3	3,4	3,5	3,7
Tušmobil (v druga)	5,3	5,5	6,0	6,3	6,5	6,5	6,6	6,4
Debitel (v lastno)	2,1	2,2	2,2	2,1	2,0	1,9	1,9	1,8
Debitel (v druga)	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
T-2 (v lastno)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
T-2 (v druga)	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5
Izi mobil (v lastno)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Izi mobil (v druga)	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3
Telemach (v lastno)							0,0	0,0
Telemach (v druga)							0,0	0,0

Vir: APEK, februar 2013

Odrz gibanja tržnih deležev aktivnih uporabnikov so tudi deleži posredovanega govornega prometa tako v lastno kot tudi v druga omrežja. Pričakovano največji delež vsega posredovanega prometa v lastno omrežje opravi družba Telekom Slovenije, pri čemer mu ta delež pada. Konec leta 2012 je tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje družbe Telekom Slovenije d.d. znašal 35,4%, kar je za 0,5% točke manj glede na minulo četrletje. Tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje se je zmanjšal še družbi Debitel d.d. (za 0,1% točke na 1,8%). Družbama Si.mobil d.d. (za 0,3% točke na 20,9%) in Tušmobil d.o.o. (za 0,2% točke na 3,7%) pa se je tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje zvečal. Tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje je ostal nespremenjen pri družbah T-2 d.o.o. (0,4%) in Izi mobil d.d. (0,3 %). Porast tržnega deleža posredovanega govornega prometa v druga

omrežja je zabeležila le družba Si.mobil d.d. (za 0,5% točke na 15,3%). Ostale družbe pa so zabeležile zmanjšanje tržnega deleža posredovanega govornega prometa v druga omrežja, in sicer Telekom Slovenije d.d. (za 0,2% točke na 13,9%), Tušmobil d.o.o. (za 0,2% točke na 6,4%) in T-2 d.o.o. (za 0,1% točke na 0,5%). Do spremembe tržnega deleža posredovanega govornega prometa v druga omrežja ni prišlo pri družbi Debitel d.d. (1,0%). Tržni delež posredovanega govornega prometa družbe Telemach d.o.o. na trgu še ni opazen.

Graf št. 12: Deleži zaključenega govornega prometa po operaterjih

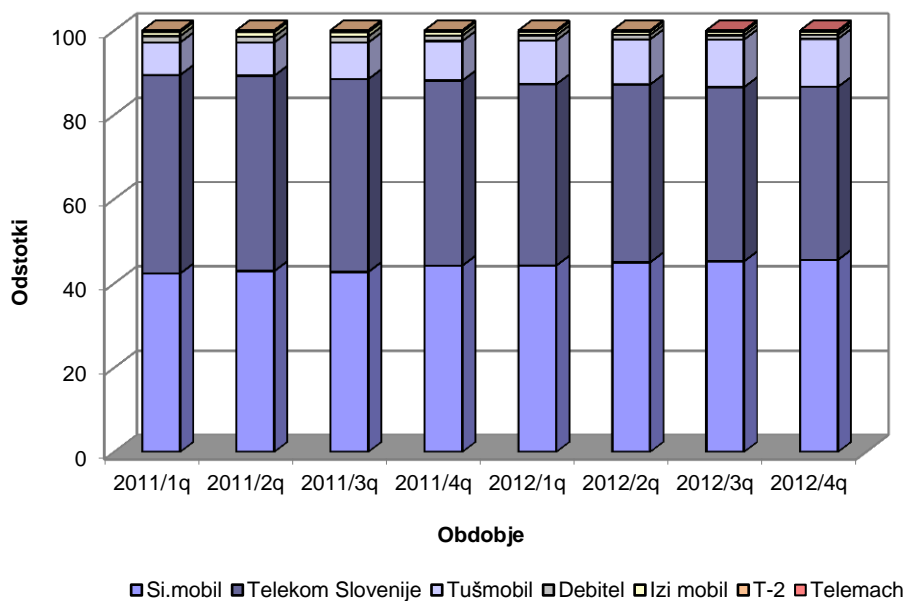
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije (iz lastnega)	43,7	42,5	43,6	41,9	40,7	39,6	38,5	38,1
Telekom Slovenije (iz drugih)	16,6	17,0	16,0	15,5	15,8	16,3	16,7	16,6
Si.mobil (iz lastnega)	19,7	19,8	19,0	20,9	20,8	20,5	20,4	20,9
Si.mobil (iz drugih)	12,6	13,0	13,4	13,1	13,3	13,7	14,2	14,0
Tušmobil (iz lastnega)	2,1	2,3	2,5	2,8	3,3	3,5	3,5	3,8
Tušmobil (iz drugih)	4,4	4,5	4,7	4,9	5,3	5,6	5,8	5,8
T-2 (iz lastnega)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
T-2 (iz drugih)	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Vir: APEK, februar 2013

Tržni delež zaključenega govornega prometa iz lastnega omrežja se je konec leta zmanjšal le družbi Telekom Slovenije d.d. Poslovanje je zaključila z 38,1% deležem zaključenega govornega prometa iz lastnega omrežja, kar je za 0,4% točke manj v primerjavi s tretjim četrtletjem. Tržni delež sta zvečali družbi Si.mobil d.d. (za 0,5% točke na 20,9%) in Tušmobil d.o.o. (za 0,3% točke na 3,8%). Družbi T-2 d.o.o. pa se delež ni spremenil (0,4%) tako kot tudi njen delež zaključenega govornega prometa iz drugih omrežij (0,5%). Delež zaključenega govornega prometa iz drugih omrežij družbe Tušmobil d.o.o. (5,8%) prav tako ostaja nespremenjen, medtem ko se je slednji zmanjšal družbama Telekom Slovenije d.d. (za 0,1% točke na 16,6%) in Si.mobil d.d. (za 0,2% točke na 14,0%).

Ker se SMS sporočila vse bolj pogosto uporabljajo za neposredno trženjsko komuniciranje preko mobilnega telefona, je v prihodnje za pričakovati nadaljnji trend zviševanja števila SMS sporočil. Med ponudniki storitev je mobilno trženje vse bolj zanimivo, ker omogoča osebno trženje na mobilnem telefonu, ki ga ima uporabnik praviloma ves čas pri sebi.

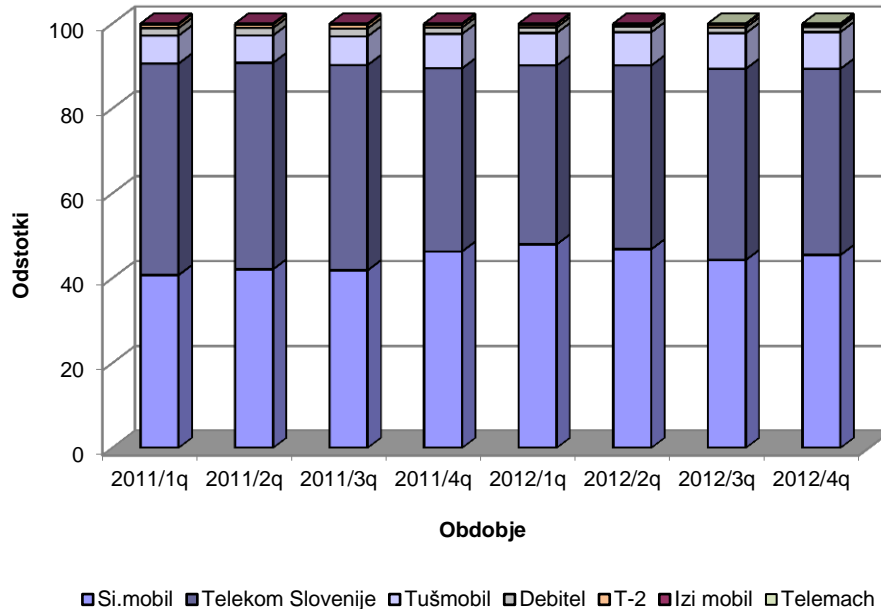
Graf št. 13: Deleži poslanih SMS sporočil po operaterjih

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Si.mobil	42,4	42,9	42,7	44,2	44,3	45,0	45,3	45,6
Telekom Slovenije	47,1	46,4	45,8	43,9	43,0	42,2	41,3	41,0
Tušmobil	7,7	7,9	8,7	9,4	10,4	10,7	11,3	11,4
Debitel	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0
Izi mobil	1,0	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,8	0,7
T-2	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
Telemach							0,0	0,0
Compatel Limited								0,0

Vir: APEK, februar 2013

Storitve kratkih sporočil SMS kljub svoji zrelosti še vedno kažejo trend rasti. Največ SMS sporočil pošljejo uporabniki družbe Si.mobil d.d., čeprav jih je manj, kot uporabnikov družbe Telekom Slovenije d.d. Po podatkih za četrto četrtletje 2012 ima družba Si.mobil d.d. 45,6% tržni delež poslanih SMS kratkih sporočil, ki se je glede na minulo četrtletje za 0,3% točke. Po številu poslanih SMS sporočil sledijo družbi Si.mobil d.d. uporabniki družbe Telekom Slovenije d.d. Slednja je poslovanje zaključila z 41,0% tržnim deležem. Ta je v primerjavi s predhodnim četrtletjem manjši za 0,3% točke. Povečanje tržnega deleža je zabeležila še družba Tušmobil d.o.o. za 0,1% točke na 11,4%. Tržni delež je ostal nespremenjen pri družbah Debitel d.d. (1,0%) in T-2 d.o.o. (0,3%). Končni uporabniki družbe Telemach d.o.o. so v zadnjem četrtletju 2012 poslali nekaj SMS sporočil, vendar njihov tržni delež na trgu še ni opazen. V opazovanem četrtletju je o poslanih SMS sporočilih prvič poročala tudi družba Compatel Limited. Tudi njen tržni delež poslanih SMS sporočil še ni opazen.

Graf št. 14: Deleži poslanih MMS sporočil po operaterjih

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Si.mobil	40,8	42,1	41,9	46,3	48,0	46,9	44,3	45,5
Telekom Slovenije	49,9	48,7	48,4	43,2	42,2	43,3	45,1	43,9
Tušmobil	6,6	6,5	6,8	8,1	7,6	7,8	8,4	8,7
Debitel	1,8	1,8	1,8	1,5	1,3	1,3	1,3	1,2
T-2	0,8	0,8	0,9	0,7	0,7	0,5	0,7	0,6
Izi mobil	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Telemach							0,0	0,0

Vir: APEK, februar 2013

Podobno sliko kažejo deleži poslanih MMS sporočil, ki sovpadajo z deleži poslanih SMS sporočil. Tako največ MMS sporočil pošljejo končnih uporabniki družbe Si.mobil d.d. Tržni delež družbe je ob koncu leta 2012 zrasel na 45,5%, kar je v primerjavi s tretjim četrtletjem več za 1,2% točke. Tesno za njim je družba Telekom Slovenije d.d. s 43,9% tržnim deležem, kateri se je slednji zmanjšal za 1,2% točke. Družbam, ki imajo tržne deleže pod 10% se tržni deleži bistveno niso spremenili. Svoj tržni delež je tako glede na predhodno četrtletje zvečala družba Tušmobil d.o.o. na 8,7%, kar je več za 0,3% točke. Družbama Debitel d.d. (1,2%) in T-2 d.o.o. (0,6%) sta se deleža zmanjšala za 0,1% točko, medtem ko se družbi Izi mobil d.d. delež (0,2%) v primerjavi s predhodnim četrtletjem ni spremenil.

Kot je bilo že omenjeno¹⁹ je agencija sredi meseca septembra 2012 deregulirala upoštevni trg 15 »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«. Na podlagi preizkusa treh meril je ugotovila in dokazala, da upoštevnega trga ni več mogoče predhodno urejati, saj za predhodno (ex ante) regulacijo nujni pogoji niso več izpolnjeni.

Agencija je ugotovila, da na predmetnem upoštevem trgu:

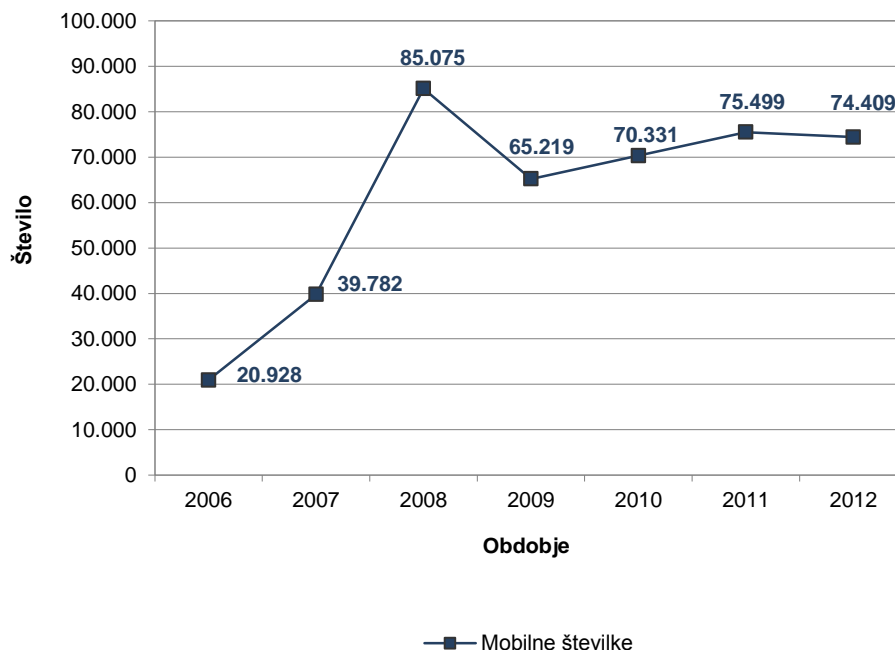
¹⁹ Vir: Navedba v prvem odstavku na strani 3 tega poročila.

- niso prisotne visoke in stalne vstopne ovire ne strukturne, ne pravne, oz. regulatorne narave, ki bi onemogočale vstop potencialnim operaterjem, ali delovanje kasnejšim vstopnikom;
- na podlagi prerazporejanja analiziranih tržnih deležev, cenovnih trendov, obstoja potencialne konkurence, možnosti podvojevanja infrastrukture, raznolikosti storitev in produktov ter ovir za širitev ni pokazateljev, ki bi potrdili, da se slednji v ustreznem časovnem obdobju ne nagiba k učinkoviti konkurenci, temveč je obravnava navedenih kriterijev pokazala na obstoj učinkovite konkurence;
- na podlagi preverjanja stopnje nekonkurenčnega obnašanja in težavnosti njegovega odpravljanja, nepopravljive škode, ki bi jo povzročilo nekonkurenčno obnašanje na povezanih trgih in potrebe po predhodni regulaciji za zagotovitev učinkovite konkurence na dolgi rok, ni pokazateljev, ki bi potrdili nujnost predhodne regulacije, temveč je obravnava tudi teh navedenih kriterijev pokazala na obstoj učinkovite konkurence.

Navedeni upoštevni trg je bil v večini držav Evropske unije že dereguliran v skladu s spremembo Priporočila Evropske komisije o upoštevni trgih proizvodov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, medtem ko je bila Slovenija ena izmed redkih držav, ki je ta trg zaradi stanja na trgu še vedno regulirala.

Na podlagi veljavnih regulatornih odločb agencije na upoštevni trgu 7 »Zaključevanje govornih klicev v posamičnih javnih mobilnih telefonskih omrežjih (medoperaterski trg)« so v letu 2012 vsi štirje infrastrukturni operaterji (Telekom Slovenije d.d., Si.mobil d.d., T-2 d.o.o. in Tušmobil d.o.o.) ustrezno prilagajali in zniževali cene zaključevanja klicev. Od konca leta 2012 dalje velja za vse štiri infrastrukturne operaterje stroškovno učinkovita enotna in simetrična, »čista LRIC« cena minute zaključevanja klicev, ki znaša 0,0324 €.

Graf. 15: Število prenosov mobilnih telefonskih števil k operaterjem

Vir: poročilo upravljavca CBP na dan 9.1.2013

Kot je bilo že v sklopu fiksne telefonije omenjeno, je eden od pomembnih dejavnikov konkurence na trgu tudi prenosljivost števil, ki uporabnikom omogoča lažje prehajanje med operaterji. Prenosljivost mobilnih števil je bila v Sloveniji uvedena dne 1.1.2006.

V zgornjem grafu je prikazano število prenosov mobilnih telefonskih števil (transakcij) k operaterjem v določenem obdobju, pri čemer so upoštevane vse transakcije (k drugim operaterjem in nazaj k prvotnemu operaterju). Tako je bilo po podatkih upravljavca centralne baze na dan 9.1.2013 v letu 2012 prenesenih 74.409 mobilnih števil oz. od uvedbe prenosljivosti skupaj 431.243 mobilnih števil. V letih od 2006 do 2008 je opaziti hitro rast števila prenesenih števil, ki kaže na to, da so uporabniki v večjem obsegu uporabljali možnost prenosa števil ob zamenjavi operaterja. Največ prenesenih števil je bilo leta 2008. V letu 2009 je število prenesenih števil upadlo, že naslednje leto pa vse do leta 2011 zopet naraščalo. V letu 2012 je zopet zaslediti malenkosten padec (za 1,4% v primerjavi z letom 2011) prenosov mobilnih števil.

Iz podatkov raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«²⁰ je razvidno, da je večina uporabnikov ozaveščena o tem, da uporabnik ob menjavi mobilnega operaterja od starega k novemu lahko prenese tudi lastno telefonsko številko. Delež takih uporabnikov se v zadnjih treh letih skoraj ni spreminjal, v letu 2012 znaša 88%.

²⁰ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesecnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

3. Širokopasovni dostop do interneta

Širokopasovni dostop do interneta je v današnjem času ena najpomembnejših elektronskih komunikacijskih storitev, po kateri povprašujejo končni uporabniki, saj je nepogrešljivi vir informacij, sredstvo za komuniciranje in tudi vir zabave. Internet je koristen pripomoček tako doma kot v službi. Prek njega je mogoče prenašati filme in glasbo, igrati igre, poslušati radio, telefonirati, gledati televizijo, se pogovarjati prek videokonference itd. Ponudniki širokopasovnega dostopa do interneta v paketih ponujajo različne brezplačne ali plačljive storitve kot so elektronska pošta, protivirusni programi, prostor na strežniku za spletne strani, navidezna zasebna omrežja (VPN - Virtual Private Network), statični IP ipd. Internet uporabljajo že skoraj vsakdo in pri tem ni več pomembna starost končnega uporabnika.

Končni uporabniki iščejo vedno hitrejše in zanesljivejše povezave, kar prispeva k vedno bolj raznoliki izbiri načinov dostopa do interneta, kar pa je odvisno od namena uporabe interneta. Slednji se med seboj razlikujejo po dosegu, hitrosti in načinu prenosa. V Sloveniji so storitve širokopasovnega dostopa dostopne preko bakrenega omrežja, kabelskega koaksialnega omrežja, fiksnega brezžičnega omrežja, mobilnega brezžičnega omrežja, zakupljenih vodov in optičnega omrežja. Vse bolj se uveljavljajo brezžične tehnologije, predvsem mobilne, saj se pojavljajo vedno boljši standardi, ki omogočajo vedno večje prenosne hitrosti.

Z razvojem interneta in brezžičnega dostopa do interneta se je začelo obdobje razvoja računalništva v oblaku. Vsi večji ponudniki digitalnih vsebin gradijo večje podatkovne centre, kjer imajo namen skladiščiti ponudbo filmov, nadaljevanj, glasbe itd. Končni uporabniki pa bodo imeli na voljo tudi nekaj gigabajtov prostora, kamor si bodo lahko naložili svoje vsebine in datoteke. Prednost računalništva v oblaku je v tem, da bodo končnemu uporabniku postale vsebine dostopne kjer koli in ne samo na trdem disku domačega računalnika.

Razširjenost širokopasovnega dostopa do interneta je eden glavnih kazalcev razvitosti trga elektronskih komunikacij.

Ker se tudi Evropska komisija zaveda pomembnosti razvoja družbe, še posebej na področju elektronskih komunikacij, je 19.5.2010 v okviru strategije Evropa 2020 sprejela ambiciozno evropsko digitalno agendo, v kateri je določila vrsto ukrepov za spodbujanje digitalnega gospodarstva, pospeševanje prehoda na okolje visokih hitrosti in okrepitev enotnega spletnega trga. Te ukrepe morajo spremljati tudi enotni regulativni pristopi in učinkovito izvajanje regulativnih ukrepov. Izvajanje slednje naj bi močno prispevalo h gospodarski rasti Evropske unije, koristi digitalne dobe pa naj bi uživala celotna družba. Države članice unije so slednjo potrdile 31.5.2010. Agenda določa sedem prednostnih področij ukrepanja:

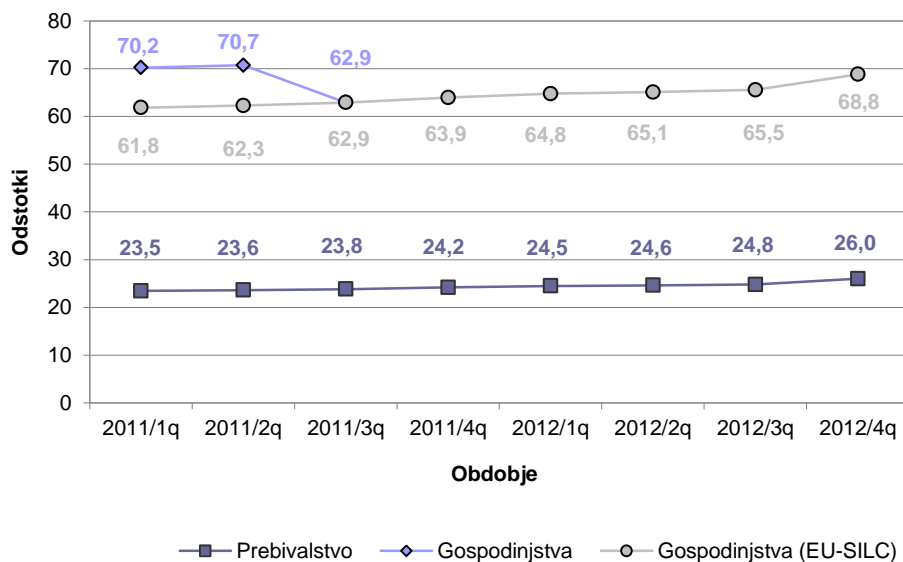
- ☞ vzpostavitev enotnega digitalnega trga;
- ☞ izboljšanje določanja standardov na področju informacijske in komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju: IKT) in interoperabilnosti;
- ☞ povečanje zaupanja v internet in okrepitev internetne varnosti;
- ☞ občutno povečanje hitrosti spletnega dostopa;
- ☞ spodbujanje raziskav in naložb na področju najsodobnejših IKT;
- ☞ širjenje digitalne pismenosti, znanj in vključevanja ter uporaba IKT za odziv na družbene izzive, kot so podnebne spremembe in staranje prebivalstva.

Agenda naj bi npr. prispevala k poenostavitvi elektronskega plačevanja in izdajanja računov ter močno spodbudila uporabo telemedicine in energetsko učinkovitih tehnologij razsvetljave.

Komisija v digitalni agendi predlaga 100 nadaljnjih ukrepov (od tega 31 zakonodajnih) na naštetih področjih.

Družba Amis d.o.o. s partnerji iz Italije, Avstrije in Nemčije že tretje leto sodeluje na projektu s področja e-učenja ter razvoja in upravljanja znanja in inovacij v podjetjih, Aristotel. Namen projekta, ki je del sedmega okvirnega razvojnega programa Evropske unije, je povezati procese učenja v podjetju z njegovimi organizacijskimi procesi in procesi upravljanja inovacij. Družba Amis d.o.o. v projektu nastopa v vlogi industrijskega partnerja, kjer ima ključno vlogo pri opredeljevanju uporabniških zahtev in potrjevanju celotnega sistema izobraževanj znotraj organizacije.²¹

Graf št. 16: Penetracija fiksnega širokopalovnega dostopa do interneta²²

Vir: APEK, februar 2013

Do tretjega četrletja 2012 je agencija računala penetracijo na podlagi širokopalovnih priključkov dostopa do interneta. Z letom 2012 je Evropska komisija od regulatorjev začela zbirati število vseh širokopalovnih priključkov in ne samo število priključkov dostopa do interneta ter na podlagi teh podatkov računa penetracijo širokopalovnega dostopa. Zato je agencija s četrtem četrletjem 2012 razširila vprašalnik za zbiranje četrletnih podatkov na sklop širokopalovnega dostopa in penetracijo, prav tako kot Evropska komisija, izračunala na podlagi omenjenih podatkov. Slednje je tudi razlog povečanja penetracije tako glede na gospodinjstva kot tudi glede na prebivalstvo. Tako je v tem četrletju opazen pozitiven premik na trgu širokopalovnega dostopa, saj se je penetracija fiksnega širokopalovnega dostopa

²¹ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

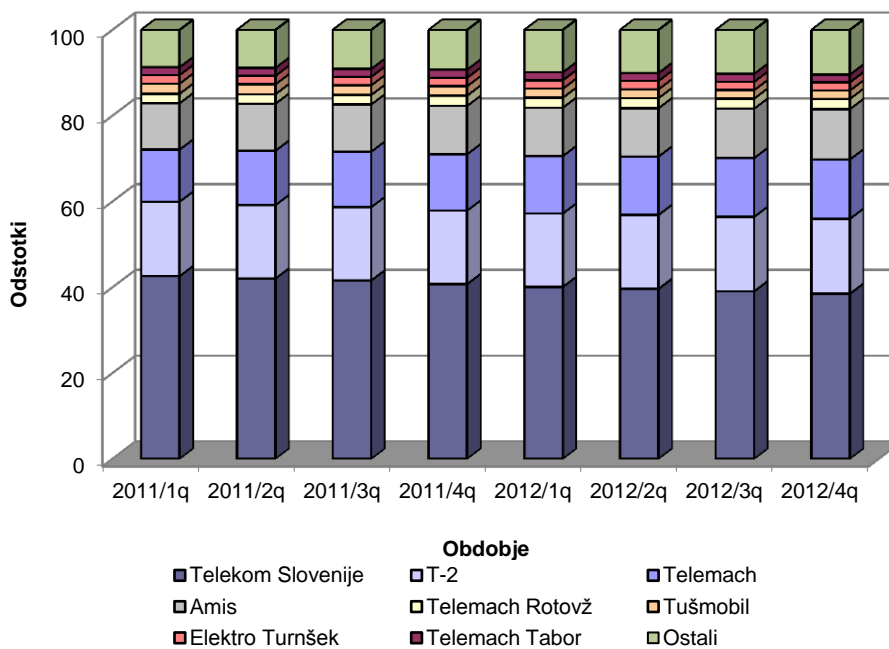
²² Eden pomembnejših kazalcev razvitosti trga elektronskih komunikacij je penetracija širokopalovnega dostopa, ki je izračunana kot število rezidenčnih in poslovnih priključkov na število prebivalcev oziroma gospodinjstev v Republiki Sloveniji.

glede na gospodinjstva v primerjavi z minulim obdobjem zvišala za 3,3% točke na 68,8%, medtem ko se je penetracija glede na prebivalstvo zvišala za 1,2% točke na 26,0%.

Razlog padca penetracije v tretjem četrtletju 2011 je povečanje števila gospodinjstev, saj je agencija pri izračunih penetracije do tega obdobja uporabljala število gospodinjstev iz popisa gospodinjstev Statističnega urada RS iz leta 2002. Zaradi navedenega je agencija na zgornjem grafu vzporedno prikazala trend penetracije tudi glede na število gospodinjstev iz raziskovanja EU-SILC, ki uporablja novo metodologijo štetja gospodinjstev, iz katere je razvidno, da penetracija kljub prikazanemu padcu dejansko raste. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

V Sloveniji so storitve širokopasovnega dostopa dostopne preko bakrenega omrežja, kableskega koaksialnega omrežja, fiksnega brezžičnega omrežja, mobilnega brezžičnega omrežja, zakupljenih vodov in optičnega omrežja. Vse bolj se uveljavljajo brezžične tehnologije, predvsem mobilne, saj se pojavljajo vedno boljši standardi, ki omogočajo vedno večje prenosne hitrosti.

Graf št. 17: Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov

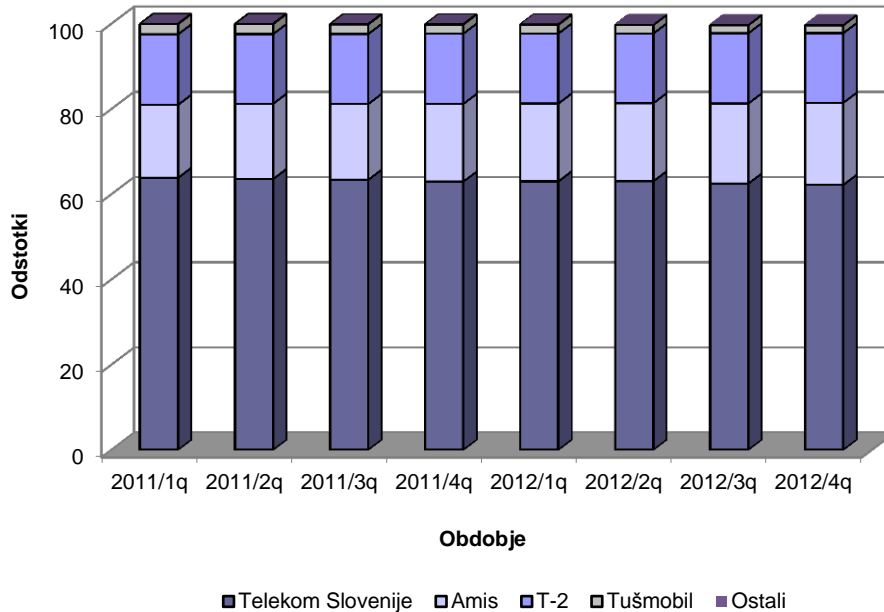

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	42,6	42,1	41,6	40,8	40,1	39,7	39,1	38,5
T-2	17,3	17,1	17,1	17,1	17,1	17,2	17,4	17,4
Telemach	12,2	12,7	12,9	13,1	13,4	13,6	13,7	13,8
Amis	10,8	11,0	11,0	11,3	11,3	11,3	11,5	11,7
Telemach Rotovž	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3	2,4
Tušmobil	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
Elektro Turnšek	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9
Telemach Tabor	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8
Ostali	8,7	8,8	9,1	9,2	9,9	10,0	10,2	10,4

Vir: APEK, februar 2013

Tržni deleži operaterjev fiksne širokopasovnega dostopa do interneta se konec leta 2013 niso bistveno spremenili. Z najvišjim tržnim deležem (38,5%) je poslovanje zaključila družba Telekom Slovenije d.d., vendar se trend upadanja njenega tržnega deleža nadaljuje. V primerjavi s preteklim četrtletjem se je ta zmanjšal za 0,6% točke. Družbo je s skupnim tržnim deležem (61,5%) prehitela skupina alternativnih operaterjev. Med njimi ima najvišji tržni delež (17,4%) družba T-2 d.o.o., ki pa je v primerjavi s predhodnim četrtletjem ostal nespremenjen. Z nekoliko nižjim tržnim deležem (13,8%) ji sledi družba Telemach d.o.o., ki je slednjega zvišala za 0,1% točke. Za 0,2% točke višjim tržnim deležem glede na minulo obdobje jima sledi družba Amis d.o.o. (11,7%). Tržne deleže pod 3% imajo družbe Telemach Rotovž d.d. (2,4%), Tušmobil d.o.o. (1,9%), Elektro Turnšek d.o.o. (1,9%) in Telemach Tabor d.d. (1,8%). Njihovi tržni deleži so se zvečali ali zmanjšali za 0,1% točke ali pa so ostali nespremenjeni. Skupina preostalih alternativnih operaterjev je tržni delež zvečala za 0,2% točke in skupno četrtletje zaključila z 10,4% tržnim deležem.

Alternativna operaterja Amis d.o.o. in T-2 d.o.o. sta glede na tržne deleže med prvimi štirimi operaterji. Oba operaterja imata možnost ponujanja svojih storitev zaradi veljavne regulatorne odločbe agencije na upoštevnem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" preko omrežja družbe Telekom Slovenije d.d., saj družba Amis d.o.o. nima svojega omrežja in je odvisna od dostopa do omrežja družbe Telekom Slovenije d.d., medtem ko pa ima družba T-2 d.o.o. tudi svoje omrežje, ki ga v velikem delu kombinira z omrežjem družbe Telekom Slovenije d.d. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

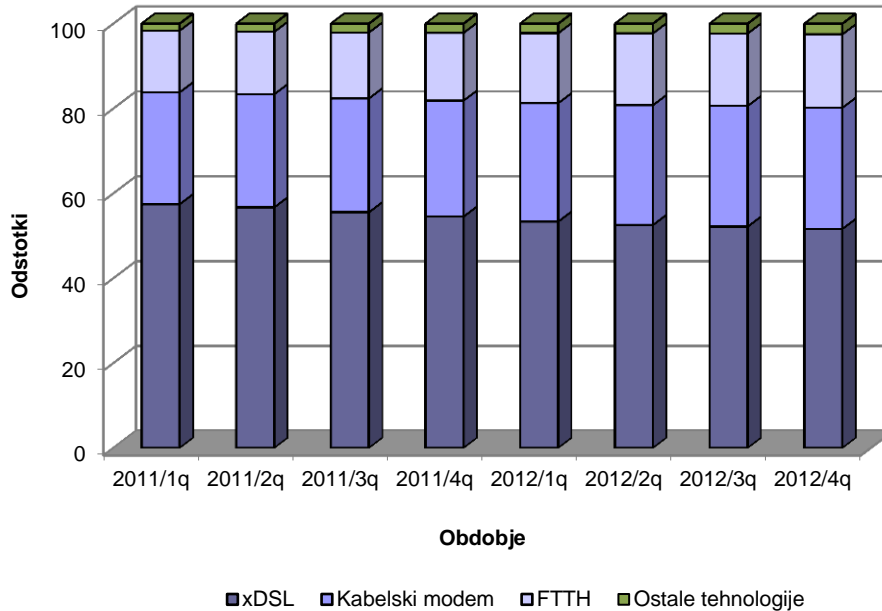
Graf št. 18: Tržni delež xDSL priključkov po operaterjih

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	63,9	63,6	63,4	63,0	63,0	63,1	62,5	62,2
Amis	17,1	17,6	17,8	18,2	18,3	18,3	18,8	19,3
T-2	16,6	16,4	16,4	16,5	16,4	16,4	16,5	16,3
Tušmobil	2,4	2,3	2,3	2,1	2,1	2,0	1,9	1,8
Ostali	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3

Vir: APEK, februar 2013

Najvišji tržni delež xDSL priključkov ima družba Telekom Slovenije d.d. (62,2%), ki svojega tržnega deleža bistveno ni spremenila, saj se je slednji znižal za 0,3% točke. Družba Amis d.o.o. je konec leta zaključila z 19,3% tržnim deležem in ga tako zvečala za 0,5% točke. S tržnim deležem (16,3%), ji sledi družba T-2 d.o.o. Delež je zmanjšala za 0,2% točke. Družbi Tušmobil d.o.o. pa tržni delež konstantno pada, saj se je tudi konec leta znižal, in sicer za 0,1% odstotne točke na 1,8%. Skupini ostalih alternativnih operaterjev se tržni delež ni spremenil (0,3%).

Navedeno je pozitivna posledica obstoječe regulacije agencije na upoštevni trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" na podlagi katere je alternativnim operaterjem, ki nimajo svoje lastne infrastrukture, omogočena možnost ponudbe širokopasovnega dostopa do interneta ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Tako imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu.

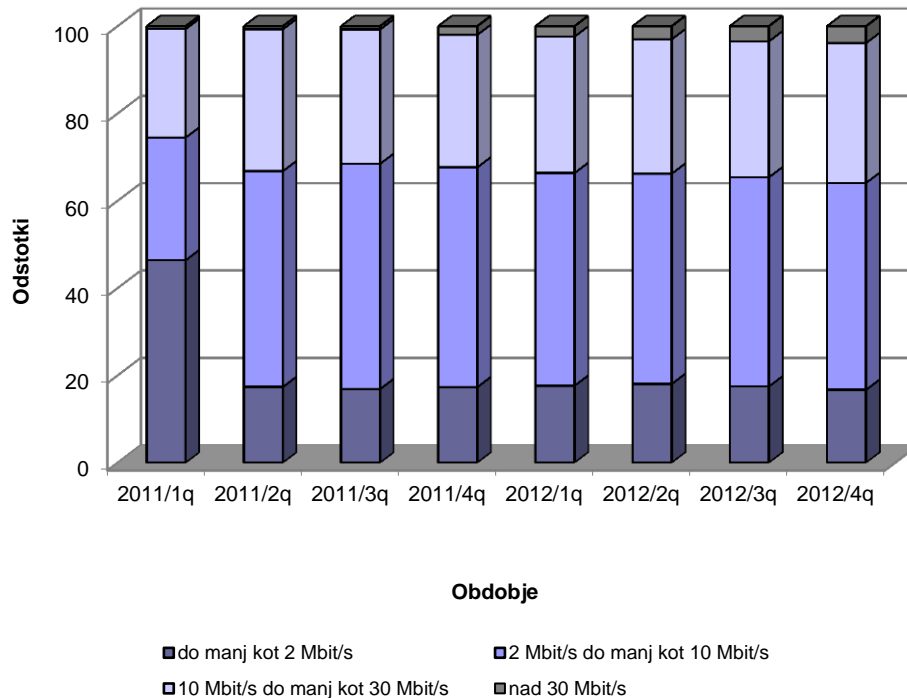
Graf št. 19: Gibanje deležev fiksnih širokopasovnih tehnologij

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
xDSL	57,5	56,7	55,6	54,5	53,4	52,6	52,2	51,7
Kabelski modem	26,4	26,7	26,8	27,3	27,9	28,2	28,5	28,6
FTTH	14,5	14,7	15,5	16,0	16,5	16,9	17,1	17,3
Ostale tehnologije	1,6	1,9	2,1	2,1	2,2	2,3	2,3	2,5

Vir: APEK, februar 2013

Končni uporabniki iščejo možnosti za dosegljivost širokopasovnega dostopa do interneta neodvisno od njihove lokacije, kar prispeva k vedno bolj raznoliki izbiri načinov dostopa do interneta. Širokopasovni dostop na fiksni lokaciji se še vedno najpogosteje zagotavlja prek xDSL tehnologij, ki uporabljajo bakrene krajevne zanke javnega telefonskega omrežja ali prek kabelskih omrežij. Vse več pa je tudi optike, ki je glede na predvidene zahteve storitev HD video prenosov in TV kanalov, visoke grafične kakovosti internetnih iger ter pričakovanega razvoja 3D tehnik, nedvomno preferenčna tehnologija omrežij nove generacije. To je razvidno tudi iz zgornjega grafičnega prikaza. Tehnologija je dosegla porast tržnega deleža v primerjavi s preteklim četrtletjem za 0,2% točke na 17,3%. Najvišji tržni delež (51,7%) je sicer zabeležila xDSL tehnologija, kateri pa slednji konstantno pada (za 0,5% točke v primerjavi s preteklim četrtletjem). Porast tržnega deleža končnih uporabnikov, ki dostopajo do interneta prek kabelskega modema se je zvečal za 0,1% točke in konec leta dosegel 28,6%. Tržni delež končnih uporabnikov ostalih tehnologij kot so ethernet, fiksni brezžični dostop, dostop prek zakupljenih vodov (2,5%) pa se je zvečal za 0,2% točke.

Graf št. 20: Deleži priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
do manj kot 2 Mbit/s	46,4	17,4	16,9	17,3	17,7	18,1	17,5	16,7
2 Mbit/s do manj kot 10 Mbit/s	28,1	49,4	51,6	50,4	48,7	48,2	47,9	47,4
10 Mbit/s do manj kot 30 Mbit/s	24,9	32,5	30,8	30,3	31,2	30,8	31,1	32,0
nad 30 Mbit/s	0,6	0,7	0,7	2,0	2,4	3,0	3,5	3,8

Vir: APEK, februar 2013

Vedno več uporabnikov se odloča za višje prenosne hitrosti, kar jim omogoča kvalitetnejše storitve.

Po podatkih raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«²³ bi bila le slaba petina (19%) anketirancev pripravljena plačati večji znesek za internetne storitve, da bi dobili hitrejši prenos podatkov. Znesek, ki so ga pripravljene plačati je v 67% uporabnikov primerno doplačilo ocenjuje med 5€ in 14€. Večina anketirancev, ki za hitrejši dostop do interneta niso pripravljene plačati več, jih meni, da hitrejšega prenosa podatkov enostavno ne potrebujejo. Glede na izsledke raziskave večji del (67%) neuporabnikov dostopa do interneta ni pripravljena začeti uporabljati tega dostopa, ostali pa bi ta dostop uporabljali, če bi bilo organizirano kakšno izobraževanje o uporabi tega ali pa bi bil dostop cenejši. Spet druge anketirance (14%) pa od uporabe loči tehnična neizvedljivost.

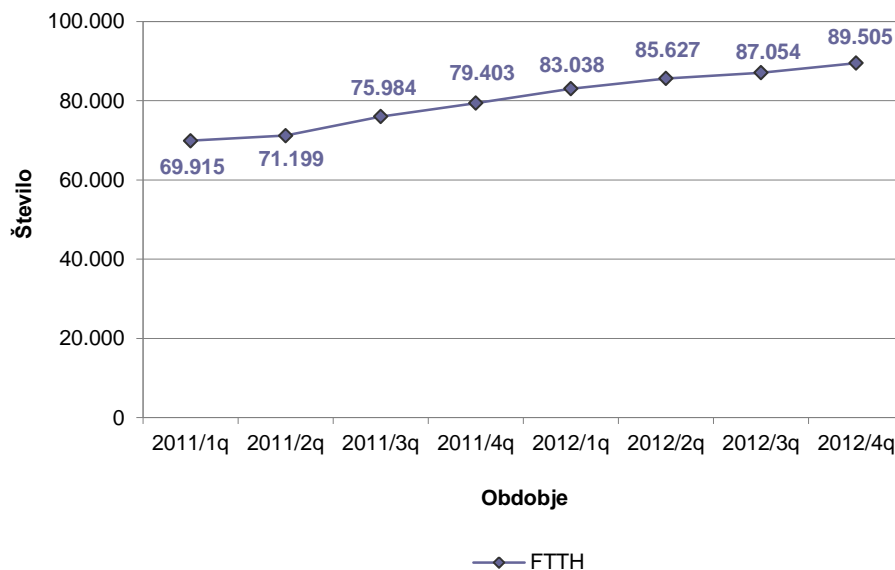
Na podlagi regulatornih odločb agencije je operaterjem omogočen širokopasovni dostop do bakrenega in optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije po posameznih priključkih. Tako je operaterjem, ki nimajo svojega lastnega omrežja ali pa ga imajo le deloma zgrajeno,

²³ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesecnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

omogočeno nudenje širokopasovnih storitev končnim uporabnikom na celotnem ozemlju države in konkuriranje na maloprodajnem trgu. Konkurenčne razmere na maloprodajnem trgu imajo pozitivne učinke za končne uporabnike, saj imajo večjo možnost izbire tako glede vrste, kvalitete in cene storitev.

Prenosne hitrosti dostopa do širokopasovnega dostopa do interneta, ki so za končne uporabnike najbolj zanimive se gibljejo v hitrostnem razredu od 2 Mbit/s do manj kot 10 Mbit/s. Tržni delež slednjih konec leta znaša 47,4%, kar je za 0,5% manj kot minulo obdobje. Vse več pa je končnih uporabnikov, ki se odločajo za prenosne hitrosti od 10 Mbit/s do manj kot 30 Mbit/s, saj se je tržni delež slednjih zvečal za 0,9% točke in konec leta znašal 32,0%. Postopoma se zvišuje tudi tržni delež končnih uporabnikov, ki se odločajo za prenosne hitrosti večje kot 30 Mbit/s. V primerjavi s predhodnim četrtletjem se je delež slednjih zvečal za 0,3% točke na 3,8%. Povsem pričakovano se je tudi v zadnjem četrtletju preteklega leta zmanjšal tržni delež končnih uporabnikov, ki imajo hitrosti do manj kot 2 Mbit/s. Delež slednjih znaša 16,7%, kar je manj za 0,8% točke.

Graf št. 21: Rast števila priključkov preko optike do doma (FTTH)

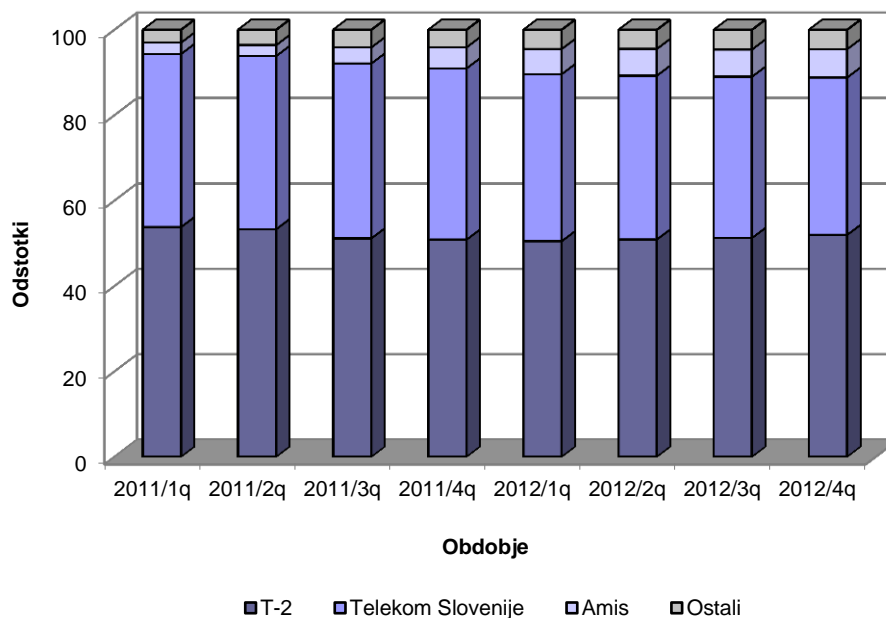
Vir: APEK, februar 2013

Iz predhodnega grafa je razvidno, da je vse več končnih uporabnikov, ki se odločajo za vedno višje internetne hitrosti, kar jim omogoča tudi optična tehnologija. Poleg višjih hitrosti uporabnike pritegnejo tudi druge širokopasovne storitve. Eno z drugim ima za posledico trend rasti števila optičnih priključkov do doma (priključkov FTTH) skozi celo leto 2011 in 2012. Število priključkov se je tako glede na tretje četrtletje povečalo za 2,8%, medtem ko se je delež v primerjavi z začetkom leta 2012 zvečal za 12,7%. Konec četrtletja je bilo realiziranih 89.505 priključkov optike do doma (FTTH). Svoj tržni delež sta v opazovanem obdobju zvečali družbi T-2 d.o.o. in Amis d.o.o., ki tržita svoje širokopasovne storitve tudi na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d.d. (razvidno iz tabele grafa št. 20).

Alternativni operaterji imajo zaradi veljavnih regulatornih odločb na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" izdanih s strani agencije možnost ponudbe širokopasovnega dostopa do interneta ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Na takšen način imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost in izbiro različnih vrst storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu. Z veljavnima regulatornima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost omogočanja dostopa do njenega optičnega omrežja za alternativne operaterje in s tem tudi ponujanje širokopasovnega dostopa preko optike na maloprodajnem trgu.

Družba Telekom Slovenije d.d. je vložila tožbo pri upravnem sodišču in kasneje še zahtevo za revizijo sodbe upravnega sodišča pri vrhovnem sodišču v zvezi z regulatorno odločbo z dne 28.3.2011. Na podlagi te odločbe je agencija družbi naložila razvezavo optične zanke, kar pomeni, da je družba dolžna dati alternativnim operaterjem pod reguliranimi pogoji na razpolago svojo optično infrastrukturo. Upravno sodišče je odločilo v prid agenciji in potrdilo regulatorno odločbo, Vrhovno sodišče pa je v mesecu novembru 2012 zavrglo omenjeno zahtevo za revizijo. Operaterji, ki že s pridom uporabljajo to možnost, zaradi tožbe niso bili oškodovani, saj ta ni zadržala obveznosti omogočanja dostopa do optične infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d.

Graf št. 22: Tržni deleži ponudnikov optike do doma (FTTH)

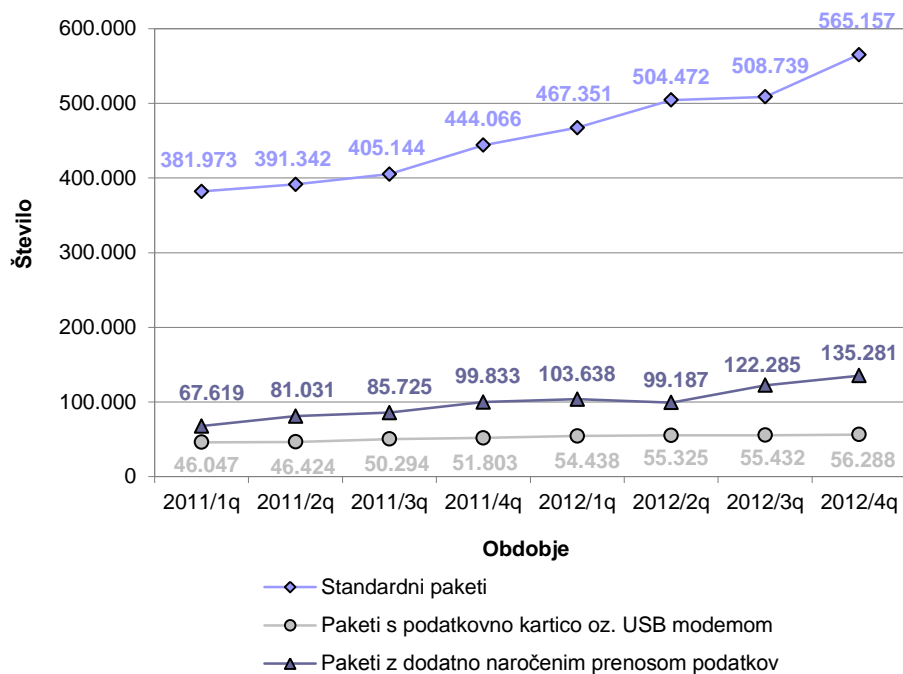

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
T-2	53,8	53,3	51,2	50,9	50,5	50,9	51,3	52,0
Telekom Slovenije	40,5	40,5	41,0	40,1	39,1	38,4	37,8	36,8
Amis	2,7	2,6	3,8	4,9	5,9	6,3	6,4	6,6
Ostali	3,0	3,6	4,1	4,1	4,5	4,4	4,6	4,5

Vir: APEK, februar 2013

Tudi zadnje četrletje minulega leta je zaznamovala rast tržnih deležev ponudnikov optike do doma obeh večjih alternativnih operaterjev, predvsem pa ponudnikov optike do doma preko razvezane optične krajevne zanke. Tako ima največji tržni delež 52,0% družba T-2 d.o.o., kateri se je ta zvečal za 0,7% točke v primerjavi s tretjim četrletje 2012. Družba Amis d.o.o. je tržni delež zvečala za 0,2% točke in poslovanje zaključila s 6,6% tržnim deležem. Skupina ostalih alternativnih operaterjev je tržni delež zmanjšala za 0,1% točke. Njihov skupni tržni delež tako znaša 4,5%. Padec tržnega deleža je zabeležila družba Telekom Slovenije d.d. Slednji se delež od začetka leta 2012 konstantno znižuje. V primerjavi s tretjim četrletjem je ta manjši za 1,0% točko.

Graf št. 23: Rast mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta²⁴

Vir: APEK, februar 2013

Po podatkih raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«²⁵ se uporaba mobilnih podatkovnih storitev v času bistveno ne spreminja. Četrtnina vprašanih uporablja vsaj eno obliko mobilnega interneta. Največji delež (16%) jih mobilne podatkovne storitve uporablja samo preko mobilnega telefona, preostali del do mobilnih podatkovnih

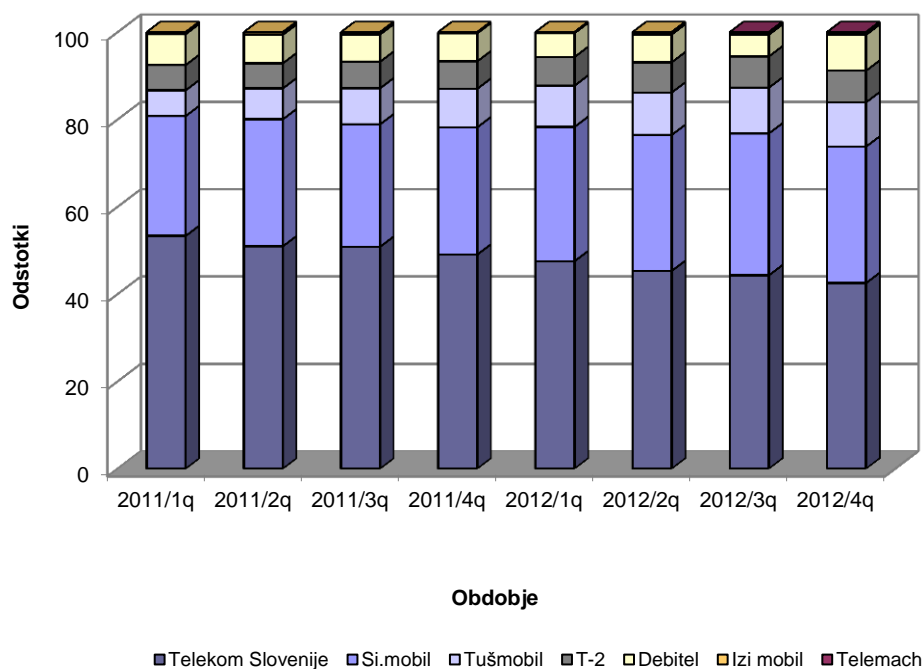
²⁴ Podatki, ki se nanašajo na širokopasovni dostop do interneta, ne vključujejo storitev kot so dostop uporabnikov do lastnih spletnih portalov mobilnega operaterja, uporabe elektronske pošte, SMS, MMS ter govornih storitev operaterja. **Standardni paketi** so paketi iz ponudbe mobilnega operaterja, ki lahko vključujejo tudi določeno brezplačno količino prenosa podatkov, za katere pa uporabnik ni dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. **Paketi s podatkovno kartico oz. USB modemom** so paketi, ki so namenjeni za mobilni širokopasovni dostop do interneta pri uporabi z osebnim oz. prenosnim računalnikom. **Paketi z dodatno naročenim prenosom podatkov** so paketi, za katere je uporabnik k izbranemu paketu še dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. Končni uporabniki morajo izpolnjevati kriterij, po katerem so v zadnjih 90 dneh vsaj enkrat uporabljali mobilni širokopasovni dostop do interneta v 3G in naprednejših omrežjih.

²⁵ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesecnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

storitev dostopa preko podatkovne kartice (4%) ali pa kombinira uporabo prenosa podatkov preko mobilnega telefona in podatkovne kartice (4%).

Vedno več uporabnikov se poslužuje različnih načinov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta. V opazovanem obdobju je zaradi prilagoditve poročanja definicijam s strani večjega operaterja prišlo do večjega povečanja števila uporabnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta standardnih paketov. Število slednjih se je tako zvečalo za 11,1%. Prav tako se je zvečalo število uporabnikov paketov s podatkovno kartico oz. USB modemom, in sicer za 1,5% ter število uporabnikov paketov z dodatno naročenim prenosom podatkov za 10,6%. Zvišanje števila uporabnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta lahko pripišemo vedno večji uporabi pametnih telefonov in pestri ponudbi vsebin.

Graf št. 24: Tržni deleži ponudnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta²⁶

²⁶ Podatki, ki se nanašajo na širokopasovni dostop do interneta, ne vključujejo storitev kot so dostop uporabnikov do lastnih spletnih portalov mobilnega operaterja, uporabe elektronske pošte, SMS, MMS ter govornih storitev operaterja. **Standardni paketi** so paketi iz ponudbe mobilnega operaterja, ki lahko vključujejo tudi določeno brezplačno količino prenosa podatkov, za katere pa uporabnik ni dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. **Paketi s podatkovno kartico oz. USB modemom** so paketi, ki so namenjeni za mobilni širokopasovni dostop do interneta pri uporabi z osebnim oz. prenosnim računalnikom. **Paketi z dodatno naročenim prenosom podatkov** so paketi, za katere je uporabnik k izbranemu paketu še dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. Končni uporabniki morajo izpolnjevati kriterij, po katerem so v zadnjih 90 dneh vsaj enkrat uporabljali mobilni širokopasovni dostop do interneta v 3G in naprednejših omrežjih.

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	53,4	51,0	50,9	49,1	47,6	45,3	44,3	42,6
Si.mobil	27,5	29,1	28,1	29,2	30,8	31,2	32,5	31,3
Tušmobil	5,9	7,1	8,2	8,8	9,4	9,7	10,5	10,1
T-2	5,8	5,8	6,1	6,3	6,6	6,9	7,2	7,3
Debitel	7,1	6,5	6,3	6,4	5,5	6,4	5,0	8,2
Izi mobil	0,4	0,6	0,5	0,2	0,2	0,5	0,5	0,5
Telemach							0,1	0,1

Vir: APEK, februar 2013

Najvišji tržni delež med ponudniki mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta ima družba Telekom Slovenije d.d., ki je konec leta 2012 poslovanje zaključila z 42,6% tržnim deležem. Ta se je v primerjavi s predhodnim četrtletjem zmanjšal za 1,7% točke. Z drugim največjim tržnim deležem 31,3% ji sledi družba Si.mobil d.d., kateri se je tržni delež zmanjšal za 1,2% točke. Tržni delež se je zmanjšal še družbi Tušmobil d.o.o. za 0,4% točke na 10,1%. Z nespremenjenim tržnim deležem sta leto zaključili družbi Izi mobil d.d. (0,5%) in Telemach d.o.o. (0,1%). Edina družba, ki je zvečala svoj tržni delež je Debitel d.d. Njen delež se je zvečal za 3,2% točke, kar je rezultat za končne uporabnike zanimive akcijske ponudbe v opazovanem obdobju.

4. Televizija

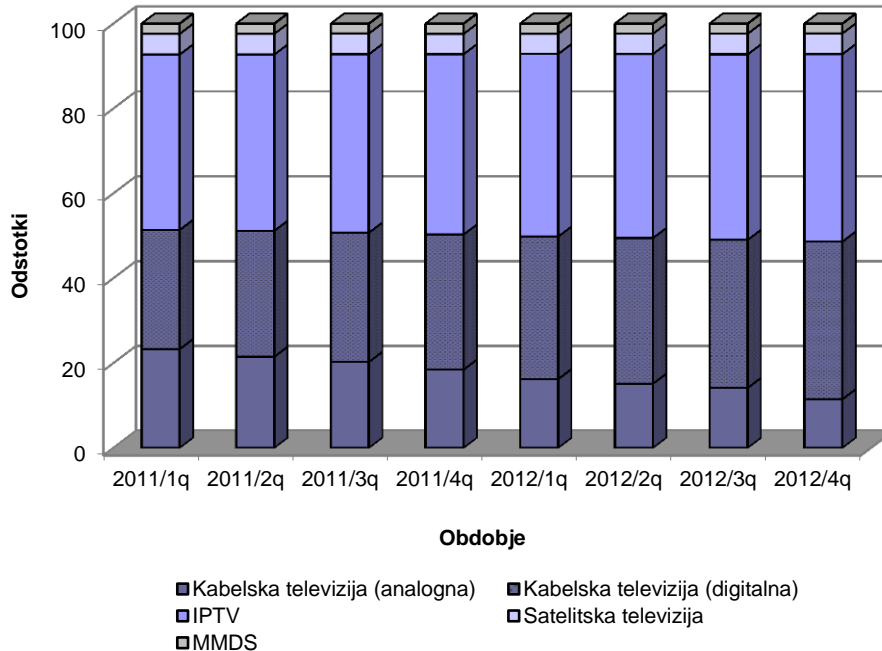
V današnjem času zelo težko najdemo dom, ki nima televizije, zato se za njeno prihodnost ni bati. Med uporabniki je zelo priljubljena in tako kot storitev dostopa do interneta prenaša veliko količino informacij zelo široki množici po celem svetu. Končni uporabniki pa niso več zadovoljni le z osnovnimi programi, temveč od ponudnikov pričakujejo razgibane programske sheme, kakovostno in zanesljivo storitev ter napredne dodatne storitve. Prihod digitalne in IP televizije je omogočil prenos programov s HD signalom. HDTV sprejemniki imajo predvsem višjo ločljivost od standardne in omogočajo kakovostnejši prikaz video signala oz. sprejem programov v visoki ločljivost (HD - High Definition TeleVision). Razvoj televizije se še ni ustavil, kar dokazujejo vedno nove inovacije in tehnološke izboljšave na tem področju.

Razvoj televizije spodbuja tudi dejstvo, da se spreminja kultura gledanja televizije. Ljudje imamo vedno več možnosti različnega dostopanja do novic in drugih informacij (televizija, časopisi, internet, izmenjava novic na socialnih omrežjih ipd.), ki nas zanimajo. Tako postaja internet kot vir novic vedno bolj priljubljen zlasti pri mlajših osebah. Ljudje imamo na razpolago vedno manj časa, zato si ga racionalneje prerazporedimo tako, da poiščemo najbolj ustrezen vir novic skladno s svojimi potrebami in interesi, takrat ko imamo čas. Na takšen način se prosto odločamo, kdaj, kje in na kakšen način bomo pridobili novice oz. informacije. Obenem si zaradi hitrega tempa življenja ter posledično pomanjkanja prostega časa prilagajamo tudi ogled filmov, razvedrilnih oddaj, športnih dogodkov in podobno. Temu operaterji digitalne televizije sledijo z omogočanjem interaktivnosti kot npr. video na zahtevo, storitev snemanja programov (snemalnik), storitev časovnega zamika (kasnejše predvajanje TV vsebin), povezava računalnika s televizijskim sprejemnikom itd.

Cilj operaterjev digitalne televizije je ponuditi končnim uporabnikom kakovostne in zanesljive storitve ter napredne dodatne storitve, in s tem tudi njihovega zvečanje tržnega deleža. Ponudbe prilagajajo uporabnikom tako, da bodo vsebine gledali takrat ko želijo, kjerkoli in kadarkoli. Storitve se vse bolj prilagajajo posamezniku, obenem pa je poudarek na vse večjem povezovanju računalnika s televizijskim zaslonom. Navedenemu se prilagajajo tudi spletni ponudniki videoposnetkov. Vsebine spletnih videoportalov vedno bolj temeljijo na filmih, nadaljevankah, oddajah in novih vsebinah, ki jih lahko uporabniki gledajo preko računalnika na televizijskem sprejemniku.

Operaterji, ki ponujajo storitev IP televizije, in sicer Amis d.o.o., Telekom Slovenije d.d. in T-2 d.o.o., so ustanovili Gospodarsko interesno združenje slovenskih operaterjev digitalnih televizijskih storitev (GIZ ZSODT). Z združenjem želijo doprinesti k še učinkovitejšem doseganju skupnih ciljev na vseh področjih delovanja združenja tako pri oblikovanju predlogov področne zakonodaje, kot tudi v razmerjih do programskih dobaviteljev in organizacij, ki urejajo področje avtorske in sorodnih pravic.²⁷

²⁷ Vir: Navedbe tiskanih medijev oktober – december 2012

Graf št. 25: Deleži televizijskih priključkov po tehnologijah²⁸

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Kabelska televizija	51,4	51,2	50,7	50,3	49,8	49,5	49,1	48,7
Kabelska televizija (analogna)	23,3	21,5	20,3	18,5	16,3	15,2	14,2	11,5
Kabelska televizija (digitalna)	28,1	29,7	30,5	31,9	33,6	34,4	34,9	37,2
IPTV	41,3	41,6	42,1	42,5	43,0	43,4	43,7	44,2
Satelitska televizija	4,9	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,9	4,9
MMDS	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3

Vir: APEK, februar 2013

Iz podatkov raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«²⁹ je razvidno, da se je kar 43% anketirancev, ki imajo v gospodinjstvu IP televizijski priključek odločilo za to možnost, ker je bila ta storitev dostopna v paketu storitev. Dobro petino uporabnikov (22%) je prepričala programska shema, nekaj manj pa razpoložljivost (19%) in kakovost (18%). Ceno je kot glavni faktor za nakup IP televizije navedlo 12% uporabnikov. Med uporabniki kableske televizije je 35% uporabnikov takih, ki so se za omenjeno možnost odločili zaradi razpoložljivosti tovrstnega priključka. Drugi najpogostejši razlogi za kablesko televizijo so programska shema, vključenost v paket in ker so jo uporabniki že imeli od prej.

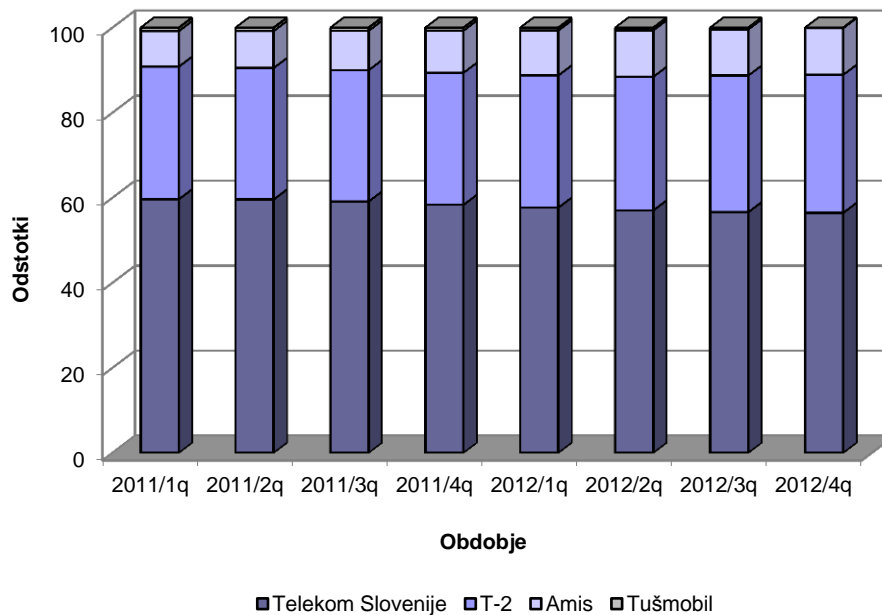
Vedno več uporabnikov se odloča za digitalno kablesko televizijo in za IP televizijo, kar je tudi razvidno iz zgornjega grafa. Tržni delež IPTV priključkov se je tako v primerjavi s tretjim četrtletjem zvečal za 0,5% točke in konec leta dosegel 44,2%, medtem ko se je delež digitalne kableske televizije zvečal za 2,3% točke na 37,2%. Kljub temu pa se nadaljuje trend upadanja tržnega deleža celotnih priključkov kableske televizije, ki se je zmanjšal za 0,4%

²⁸ V drugem četrtletju leta 2010 je Agencija pri deležih televizijskih priključkov po tehnologijah razdelila delež kableske televizije na analogni in digitalni ter dodala deleže televizijskih priključkov preko satelitske in MMDS tehnologije.

²⁹ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesečnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

točke in konec leta dosegel 48,7%. Deleža satelitske televizije in MMDS tehnologije se konec opazovanega obdobja nista spremenila.

Graf št. 26: Tržni deleži ponudnikov storitev IP televizije

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telekom Slovenije	59,7	59,6	59,2	58,4	57,7	57,1	56,7	56,5
T-2	31,2	30,9	30,9	31,0	31,1	31,4	32,1	32,5
Amis	8,4	8,7	9,3	9,9	10,6	10,9	10,8	11,0
Tušmobil	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,4	0,1

Vir: APEK, februar 2013

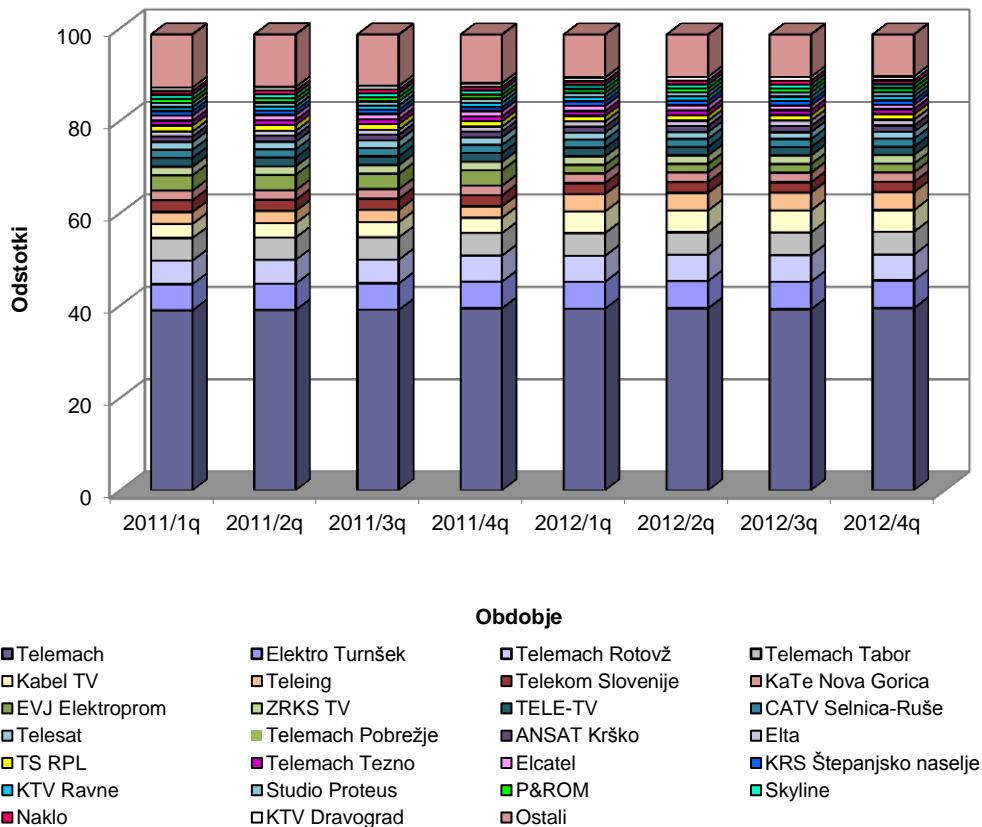
Trend upadanja tržnega deleža družbe Telekoma Slovenije d.d. je opaziti skozi celo leto 2012. V primerjavi s preteklim četrletjem se je njen tržni delež zmanjšal za 0,2% točke, vendar pa slednji še vedno dosega 56,5%. Družba T-2 d.o.o. je konec leta poslovanje zaključila z 32,5% tržnim deležem, kar je za 0,4% točke več kot četrletje poprej. Zvečanje tržnega deleža IP televizijskih priključkov je zabeležila tudi družba Amis d.o.o., in sicer za 0,8% točke na 11,0%. Družba Tušmobil d.o.o. je poslovanje zaključila z 0,1% tržnim deležem, kar je za 0,3% točke manj v primerjavi z minulim obdobjem, kar je posledica prenašanja IP televizijskih priključkov k družbi Amis d.o.o.

Tudi alternativnim operaterjem, ki ponujajo IP televizijo, je na podlagi veljavnih regulatornih odločb na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" izdanih s strani agencije dana možnost ponudbe poleg širokopasovnega dostopa do interneta tudi drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Za ponujanje storitve IP televizije je za operaterje pomembna naložitev tako imenovane obveznosti »multicast«, v okviru katere jim je družba Telekom Slovenije d.d. dolžna zagotoviti tako obliko dostopa z bitnim tokom, ki jim omogoča ponujanje vseh storitev v enaki

kakovosti, ki jih je prek te oblike dostopa možno zagotoviti rezidenčnim in/ali poslovnim uporabnikom in jih na maloprodajnem trgu zagotavlja tudi sama oziroma jih zagotavljajo njena hčerinska ali partnerska podjetja. Na takšen način imajo končni uporabniki možnost izbire med različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost in izbiro različnih vrst storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu. Z regulatornima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost omogočanja dostopa do njenega optičnega omrežja za alternativne operaterje in s tem tudi ponujanje širokopasovnih storitev (vključno z IP televizijo) preko optike na maloprodajnem trgu.

Na slovenskem trgu ponudnikov kableske televizije je opaziti veliko število kabelskih operaterjev. Med njimi ima največji tržni delež, in sicer 39,4% družba Telemach d.o.o., kateri se je slednji v primerjavi s tretjim četrtletjem zvečal za 0,2% točki. Z dosti nižjimi tržnimi deleži, in sicer pod 7,0% ji sledijo vsi preostali kabelski operaterji. Med njimi je z največjim tržnim deležem 6,0% družba Elektro Turnšek d.o.o., kateri je tržni delež v opazovanem obdobju ostal nespremenjen. Družbi Telemach Tabor d.d. se je tržni delež zmanjšal za 0,1% točko na 5,6%. Vsem ostalim družbam s tržnimi deleži pod 5,0%, pa se slednji v večini primerov niso spremenili ali pa so se zvečali oz. zmanjšali za 0,1% točko.

Graf št. 27: Tržni deleži ponudnikov storitev kableske televizije

APEK

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Telemach	39,0	39,1	39,1	39,4	39,3	39,4	39,2	39,4
Elektro Turnšek	5,7	5,7	5,7	5,7	5,8	5,9	6,0	6,0
Telemach Rotovž	5,1	5,2	5,1	5,6	5,6	5,7	5,7	5,6
Telemach Tabor	4,9	4,8	4,8	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9
Kabel TV	3,1	3,1	3,3	3,3	4,7	4,7	4,8	4,7
Teleing	2,6	2,6	2,7	2,5	3,7	3,8	3,9	3,9
Telekom Slovenije	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,2	2,2
KaTe Nova Gorica	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0
EVJ Elektroprom	3,3	3,3	3,3	3,3	1,9	1,9	1,9	1,9
ZRKS TV	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,9
TELE-TV	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
CATV Selnica-Ruše	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Telesat	1,7	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Telemach Pobrežje	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
ANSAT Krško	1,2	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4
Elta	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3
TS RPL	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Telemach Tezno	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Elcatel	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0
KRS Štepanjsko naselje	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
KTV Ravne	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Studio Proteus	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
P&ROM	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Skyline	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Naklo	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
KTV Dravograd	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Ostali	11,5	11,3	11,1	10,5	9,3	9,1	9,1	9,1

Vir: APEK, februar 2013

5. Konvergenca storitev

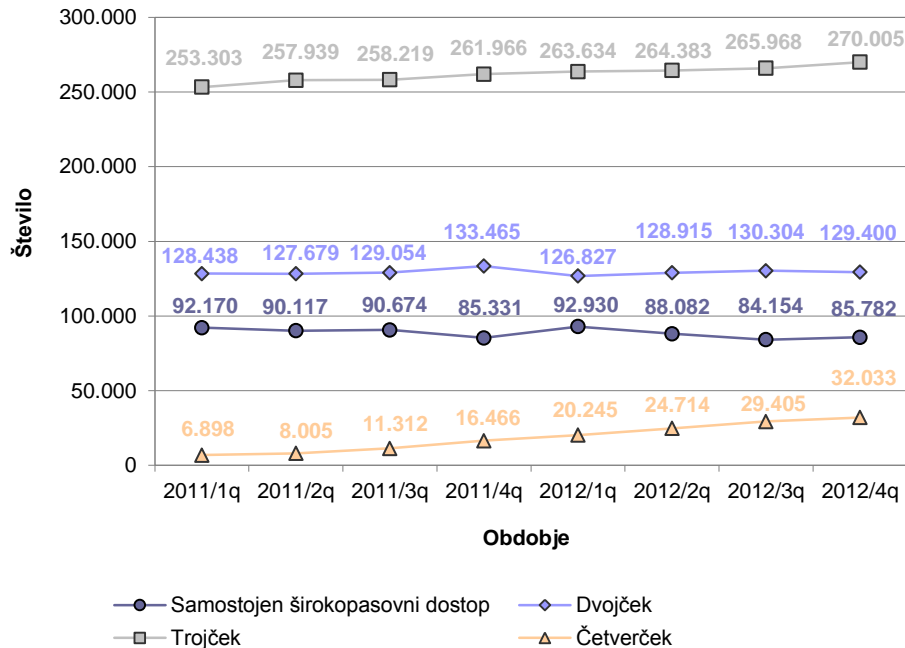
Težnja razvoja elektronskih komunikacij se vedno bolj nagiba h konvergenci na ravni omrežja, elektronskih komunikacijskih storitev in opreme. Z izrazom konvergenca omrežij v splošnem označujemo združevanje oz. približevanje obstoječih omrežij za prenos govora, omrežij za prenos podatkov in radiodifuznega omrežja. Konvergenca omrežij spremlja tudi integracija ali zlivanje storitev, oboje pa predstavlja eno od najpomembnejših trendov globalnega razvoja telekomunikacij. Konvergenca storitev operaterjem omogoča, da končnim uporabnikom ponujajo t.i. pakete storitev. Konvergenčne (združene) oziroma multiple-play (multi-play) ponudbe vključujejo vsaj dve različni vrsti storitev: fiksno telefonijo, mobilno telefonijo, prenos podatkov in televizijo. Poznamo več oblik konvergenčnih ponudb storitev:

1. **Dvojček** (Double play) ponudba (zvezana ali nezvezana) vključuje dve od navedenih storitev: storitve fiksne govorne telefonije, storitve mobilne govorne telefonije, fiksne televizijske in radijske storitve, mobilne televizijske in radijske storitve, storitve fiksne širokopasovnega dostopa in storitve mobilnega širokopasovnega dostopa.
2. **Trojček** (Triple play) ponudba (zvezana ali nezvezana) vključuje tri vrste osnovnih storitev (govor, TV&radio, prenos podatkov), s tem, da so storitve prenosa podatkov vezane na širokopasovni dostop.
3. **Četverček** (Quadruple play) ponudba (zvezana ali nezvezana), ki vključuje poleg ponudbe triple play še vsaj eno mobilno komponento. V tem primeru gre za fiksno-mobilno konvergenco.

Operaterji lahko omenjene konvergenčne ponudbe storitev ponujajo zvezano ali pa nezvezano.

Operaterji pakete storitev ponujajo lastnim končnim uporabnikom za eno ceno (ceno paketa), pri čemer lahko določene storitve v paketu izvaja tudi drugi operater. Cena paketa storitev je praviloma nižja od seštevka cen posameznih konvergenčnih storitev, ki jih operater lahko ponuja samostojno in ima ceno oblikovano za vsako storitev posebej. Naročnik ima za različne kombinacije konvergenčnih storitev (IP telefonija, širokopasovni dostop do interneta, televizija, mobilna telefonija) v paketih sklenjeno pogodbo z enim operaterjem, za katerega mu ta izda enoten račun. Operater tudi praviloma znotraj lastnega omrežja klicev ne zaračunava ali pa so cene klicev zelo ugodne. Elektronske komunikacijske storitve v paketih so ponavadi cenejše, kar je tudi razlog, da se končni uporabniki odločajo za paketne ponudbe operaterjev.

Posledično se zvišujejo deleži paketnih storitev, predvsem trojčkov in četverčkov. Tako so paketi končnim uporabnikom tako rezidenčnim kot tudi poslovnim (kamor v tem primeru štejemo predvsem manjša podjetja) sredstvo za zniževanje stroškov elektronskih komunikacijskih storitev.

Graf št. 28: Rast števila priključkov na pakete storitev³⁰

Vir: APEK, februar 2013

Na trgu je opazna rast pri paketnih ponudbah, saj je pri vseh paketih večino časa prisoten trend rasti števila priključkov. Še vedno je največ priključkov paketa trojček, medtem ko je največja rast prisotna pri priključkih paketa četverček, ki se je na trgu pojavil najkasneje.

Po podatkih raziskave »Mesečni izdatki gospodinjstev za storitve elektronskih komunikacij«³¹ je kar 39% anketirancev, ki ne uporabljajo paketov storitev, kot glavni razlog neuporabe navedla nezanimanje za uporabo, kot drugo pa so izpostavili pomanjkanje možnosti (15%). Istočasno 9% anketiranih neuporabnikov paketov storitev kaže zanimanje za to vrsto storitev, 8% pa jih je kot razlog za neuporabo navedlo (previsoko) ceno.

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je bilo konec opazovanega obdobja 85.782 priključkov samostojnega širokopasovnega dostopa, kar je za 1,9% več v primerjavi z minulim četrtletjem. Porast števila uporabnikov je opaziti tudi pri paketnih ponudbah, saj je pri vseh paketih več ali manj ves čas prisoten trend rasti. Največja rast je prisotna pri priključkih paketa četverček, saj se je njihov tržni delež zvečal za slabih 8,9%. Z največ uporabnikov (270.005) mu sledi paket trojček, katerega delež se je zvečal za slabih 1,5%. Delež števila priključkov paketa dvojček je manjši za 0,7%. Zaradi naknadnih popravkov podatkov večjega operaterja je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

³⁰ Paketi storitev prikazani v grafu vključujejo storitve v naročniškem razmerju, ki pa jih končni uporabniki lahko kupijo kot paket ali kot del posamezne storitve pri določenem operaterju.

³¹ <http://www.apek.si/-raziskava-o-mesečnih-izdatkih-gospodinjstev-za-storitve-elektronskih-komunikacij>

6. Medoperaterski širokopasovni dostop

Za zagotavljanje širokopasovnega dostopa končnim uporabnikom na maloprodajnem trgu imajo operaterji na medoperaterskem trgu na voljo različne regulirane oblike dostopa, in sicer:

1. Dostop preko bitnega toka (bit-stream):

Dostop z bitnim tokom pomeni, da lastnik infrastrukture vzpostavi širokopasovno dostopovno povezavo do končnih uporabnikov in potem to povezavo ponudi tudi ostalim operaterjem, da le-ti lahko ponujajo širokopasovni dostop svojim končnim uporabnikom.

2. Dostop preko razvezane krajevne zanke (Local loop unbundling – LLU):

Razvezan dostop do krajevne zanke pomeni povsem razvezani dostop do krajevne zanke in sodostop do krajevne zanke, pri čemer ni potrebna sprememba lastništva krajevne zanke. Operaterjem omogoča, da na maloprodajnem trgu ponudijo storitev prenosa podatkov z visoko bitno hitrostjo in/ali govorne storitve, na celotnem ozemlju Republike Slovenije.

a. Polno razvezan dostop (PRD):

Povsem razvezan dostop do krajevne zanke pomeni zagotovitev dostopa operaterju do krajevne zanke ali krajevne podzanke obstoječega operaterja, z odobritvijo uporabe celotnega frekvenčnega spektra posukanega kovinskega para.

b. Skupno razvezan dostop (SRD) ali sodostop:

Sodostop do krajevne zanke pomeni zagotovitev dostopa operaterja do krajevne zanke ali krajevne podzanke obstoječega operaterja z odobritvijo uporabe frekvenčnega spektra posukanega kovinskega para za negovorni pas, pri tem krajevno zanko še naprej uporablja obstoječi operater za zagotavljanje javnih telefonskih storitev.

3. Dostop preko razvezanega optičnega omrežja:

Dostop preko razvezanega optičnega omrežja (razvezava lokalne zanke v optičnem omrežju) pomeni zagotovitev operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe obstoječega operaterja oz. zagotovitev dostopa do optične zanke ter ostalih naprav in zmogljivosti potrebnih za ponujanje elektronskih komunikacijskih storitev.

Operaterji lahko zgradijo tudi **lastno dostopovno infrastrukturo**.

Katero obliko dostopa bo operater izbral, je odvisno od njegove investicijske zmožnosti. V preteklih letih se je veliko operaterjev raje odločalo za razvezan dostop, saj na takšen način upravljajo z dostopovno infrastrukturo, predvsem pa imajo nadzor nad kakovostjo storitev. Prav tako je bilo kar nekaj operaterjev, ki so gradili svoje lastno omrežje, vendar je nadaljnje investiranje v izgradnjo lastne dostopovne infrastrukture zaradi negativne gospodarske rasti močno oteženo.

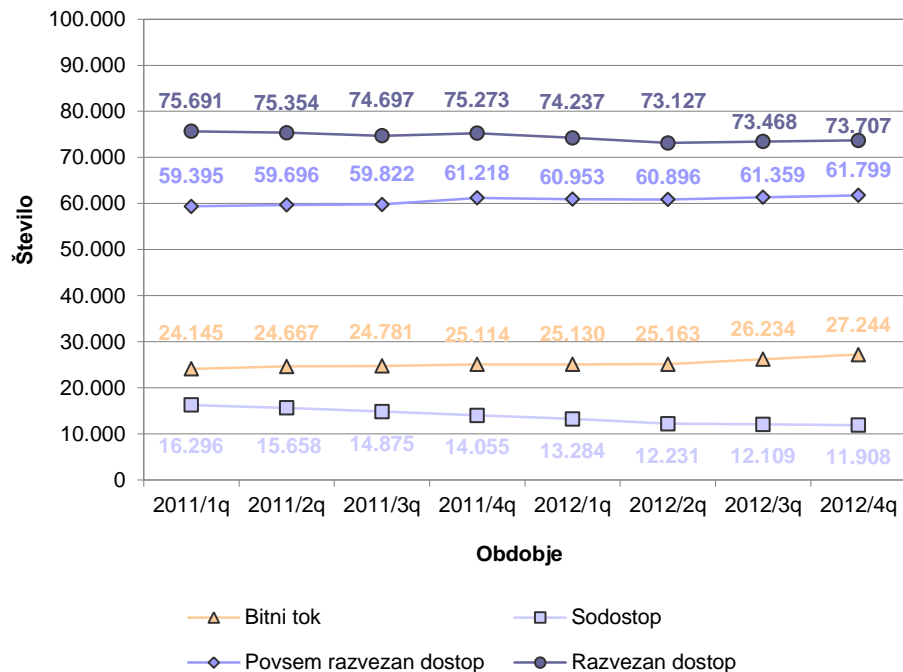
Zanimanje operaterjev za povsem razvezan dostop je večje zaradi vzpostavitve lastnih kolokacijskih točk z namenom izboljšanja kakovosti in nadzora storitve in možnosti širše ponudbe storitev vključno s paketi storitev, ki vsebujejo tudi storitev IP televizije. Sodostop ostaja zanimiv za operaterje, kateri želijo s svojo ponudbo pritegniti tudi tiste uporabnike, ki vztrajajo pri storitvi klasične telefonije. Ker pa klasično fiksno telefonijo pospešeno zamenjuje IP telefonija, tudi število priključkov slednjega konstantno upada. Z razvezavo optičnega omrežja je operaterjem, ki nimajo svojega optičnega omrežja, omogočeno, da lahko končnim uporabnikom ponujajo tudi najnaprednejše storitve na maloprodajnem trgu preko optičnega

omrežja. Optična omrežja namreč omogočajo večje prenosne zmogljivosti in s tem posredno tudi boljšo kvaliteto storitev. Večje pa je povpraševanje končnih uporabnikov tudi po elektronskih komunikacijskih storitvah v paketih.

Namen različnih reguliranih oblik dostopa je zagotavljanje konkurenčnosti na trgu in s tem omogočanje končnim uporabnikom na trgu boljše pogoje in možnost izbire glede vrste, kvalitete in cene storitev.

Agencija medoperaterski širokopasovni dostop regulira v okviru upoštevne trga 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in trga 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)". Z regulacijo teh dveh trgov se alternativnim operaterjem omogoča, da ponujajo svoje širokopasovne storitve na maloprodajnem trgu svojim končnim uporabnikom in s tem tudi konkurirajo na maloprodajnem trgu. Konkurenčne razmere na trgu imajo pozitivne učinke za končne uporabnike, saj imajo možnost izbire med ponudniki, kakovostjo in ceno storitev. Po drugi strani pa operaterje te razmere na trgu silijo, da iščejo možnosti za diferenciranje njihovih storitev od storitev konkurenčnih operaterjev, kar posledično pomeni razvoj novih in kakovostnejših storitev.

Družba Telekom Slovenije d.d. je vložila tožbo pri upravnem sodišču in kasneje še zahtevo za revizijo sodbe upravnega sodišča pri vrhovnem sodišču v zvezi z regulatorno odločbo z dne 28.3.2011. Na podlagi te odločbe je agencija družbi naložila razvezavo optične zanke, kar pomeni, da je družba dolžna dati alternativnim operaterjem pod reguliranimi pogoji na razpolago svojo optično infrastrukturo. Upravno sodišče je odločilo v prid agenciji in potrdilo regulatorno odločbo, vrhovno sodišče pa je v mesecu novembru 2012 zavrglo omenjeno zahtevo za revizijo. Operaterji, ki že s pridom uporabljajo to možnost, zaradi tožbe niso bili oškodovani, saj ta ni zadržala obveznosti omogočanja dostopa do optične infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d.

Graf št. 29: Število xDSL priključkov glede na tip operaterskega dostopa

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
Razvezan dostop	75.691	75.354	74.697	75.273	74.237	73.127	73.468	73.707
Povsem razvezan dostop	59.395	59.696	59.822	61.218	60.953	60.896	61.359	61.799
Sodostop	16.296	15.658	14.875	14.055	13.284	12.231	12.109	11.908
Bitni tok	24.145	24.667	24.781	25.114	25.130	25.163	26.234	27.244

Vir: APEK, februar 2013

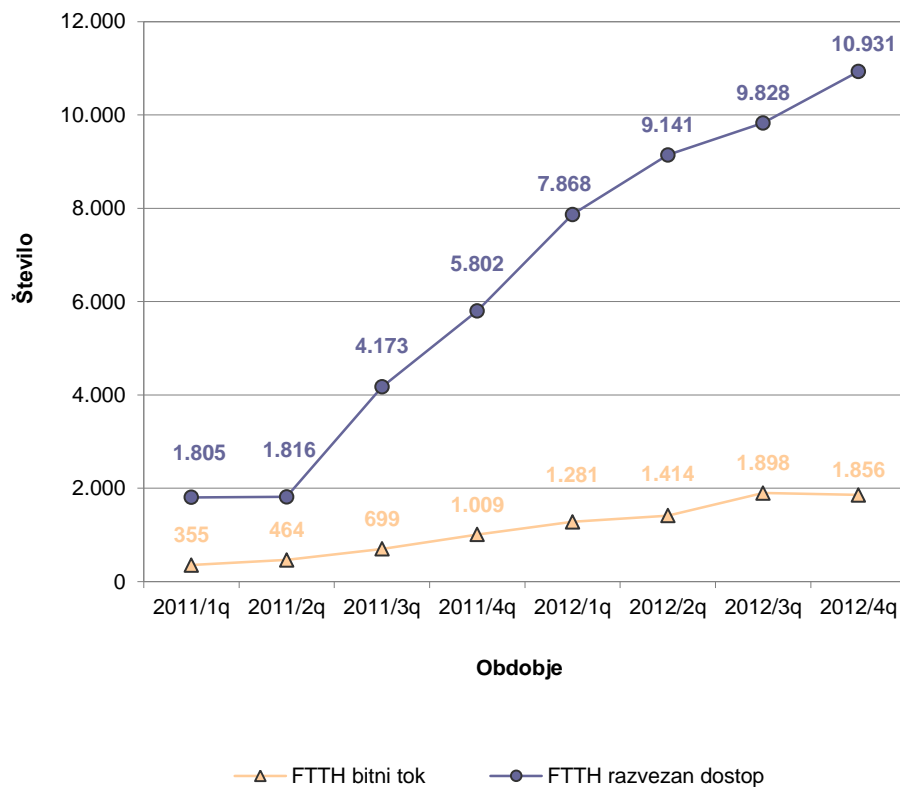
Zaradi neugodnih gospodarskih razmer na trgu in zaradi širjenja operaterjev na bolj ruralna področja je na trgu opazen manjši padec oblik dostopa, ki od operaterjev zahtevajo več investiranja v njihovo opremo in prehod na drugo za njih ugodnejšo obliko medoperaterskega dostopa.

Zgornji graf prikazuje število xDSL priključkov alternativnih operaterjev na omrežju družbe Telekom Slovenije d.d., glede na tip operaterskega dostopa. Alternativnim operaterjem je bil omogočen širokopasovni dostop do bakrenega in optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije d.d. ter nudenje širokopasovnih storitev končnim uporabnikom na celotnem ozemlju države, na podlagi regulatorne odločbe za upoštevni trg 4 »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)« in odločbe za upoštevni trg 5 »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)«. Z navedenima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe za alternativne operaterje, ki nimajo svojega lastnega omrežja ali pa ga imajo le deloma zgrajeno. Iz prikazanih podatkov je razvidno, da slednji še vedno izkoriščajo dano možnost na trgu.

Glede na podatke v zgornji tabeli so v opazovanem obdobju zabeležili največjo rast priključki dostopa z bitnim tokom, katerega število priključkov se je v primerjavi s preteklim četrtletjem zvečalo za 3,9%. Delež skupnega števila priključkov razvezanega dostopa pa se je v

primerjavi s predhodnim četrtletjem zvečal za 0,3%. V okviru razvezanega dostopa je opaziti, da se je zmanjšalo število sodostopa za 1,7%, medtem ko se je število povsem razvezanega dostopa zvečalo za 0,7%. To je posledica neugodnih gospodarskih razmer na trgu zaradi katerih so operaterji pripravljene manj investirati in se zato raje odločijo za dostop z bitnim tokom toka, ki zahteva manj finančnih vložkov v lastno opremo.

Graf št. 30: Število FTTH priključkov glede na tip operaterskega dostopa

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q	2012/4q
FTTH razvezan dostop	1.805	1.816	4.173	5.802	7.868	9.141	9.828	10.931
FTTH bitni tok	355	464	699	1.009	1.281	1.414	1.898	1.856

Vir: APEK, februar 2013

Na trgu so opazni pozitivni učinki obstoječe regulacije, saj se hitro povečuje povpraševanje operaterjev po dostopu do optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije d.d., prav tako pa dostopajo tudi do odprtih optičnih širokopasovnih omrežij drugih operaterjev.

Trend rasti števila optičnih priključkov preko razvezanega dostopa se nadaljuje tudi v zadnjem četrtletju leta 2012, medtem ko se je število priključkov preko bitnega toka malenkostno zmanjšalo, in sicer za slabih 0,1% na 1.856 priključkov. Število FTTH priključkov operaterjev na odprtih širokopasovnih omrežjih (OŠO) in omrežju družbe Telekom Slovenije d.d. se je v primerjavi s predhodnim obdobjem zvečalo za 11,2% na 10.931 priključkov.

Kazalo grafov

Graf št. 1: Deleži telefonskih priključkov po tehnologijah	8
Graf št. 2 : Rast IP telefonskih priključkov.....	10
Graf št. 3: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po številu priključkov ...	10
Graf št. 4: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po govornem prometu.	12
Graf št. 5: Tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. na trgu fiksne telefonije glede na število priključkov na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji	13
Graf. 6: Število prenosov fiksni telefonskih števil k operaterjem	14
Graf št. 7: Penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo	17
Graf št. 8: Deleži aktivnih uporabnikov mobilne telefonije po operaterjih	18
Graf št. 9: Deleži naročnikov po operaterjih	19
Graf št. 10: Deleži predplačnikov po operaterjih	20
Graf št. 11: Deleži posredovanega govornega prometa po operaterjih	21
Graf št. 12: Deleži zaključenega govornega prometa po operaterjih	22
Graf št. 13: Deleži poslanih SMS sporočil po operaterjih	23
Graf št. 14: Deleži poslanih MMS sporočil po operaterjih.....	24
Graf. 15: Število prenosov mobilnih telefonskih števil k operaterjem	25
Graf št. 16: Penetracija fiksne širokopasovnega dostopa do interneta	28
Graf št. 17: Tržni deleži operaterjev fiksne širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov	29
Graf št. 18: Tržni delež xDSL priključkov po operaterjih.....	31
Graf št. 19: Gibanje deležev fiksni širokopasovni tehnologij.....	32
Graf št. 20: Deleži priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa.....	33
Graf št. 21: Rast števila priključkov preko optike do doma (FTTH).....	34
Graf št. 22: Tržni deleži ponudnikov optike do doma (FTTH).....	35
Graf št. 23: Rast mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta	36
Graf št. 24: Tržni deleži ponudnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta	37
Graf št. 25: Deleži televizijskih priključkov po tehnologijah	40
Graf št. 26: Tržni deleži ponudnikov storitev IP televizije	41
Graf št. 27: Tržni deleži ponudnikov storitev kableske televizije.....	42
Graf št. 28: Rast števila priključkov na pakete storitev	45
Graf št. 30: Število xDSL priključkov glede na tip operaterskega dostopa	48
Graf št. 31: Število FTTH priključkov glede na tip operaterskega dostopa	49